

1/2007

Letra

Helsingin Flamenco yhdistyksen jäsenlehti

www.flamenco.fi

Jäsenmaksu 2007

Yhdistys päätti syyskokouksessaan 3.12.2006 pitää jäsenmaksut ennallaan: 21 euroa ja saman perheen tai samassa osoitteessa asuvalta jäseneltä 9 euroa. Kerran maksettava liittymismaksu on edelleen 10 euroa.

Lisäksi päätettiin, että yhdistyksen toimintaa voi tukea kannatusjäsenenä. Vuosimaksu on yksityisiltä henkilöiltä 50 euroa ja yhteisöiltä ja yrityksiltä 100 euroa. Kannatusjäsen saa Letran vuosikerran. Lisäksi hän voi ostaa 2 jäsenhintaista lippua yhdistyksen järjestämiin tilaisuuksiin. Yritys tai yhteisö saa halutessaan myös logonsa tai nimensä Letraan omalle kannatusjäsenpalstalle.

Helsingin Flamencoyhdistys ry on ottanut käyttöönsä uudet sähköpostiosoitteet:

Yhdistyksen yleissähköposti:
flamenco@flamenco.fi

Tiedotus ja nettisivut: **tiedotus@flamenco.fi**

Letra:
letra@flamenco.fi

Flamencomusiikkitoiminta:
musiikki@flamenco.fi

Muistathan ilmoittaa menotietosi hyvissä ajoin nettisivujen flamenco-kalenteriin sekä Letraan!

HALUAAKO YSTÄVÄSIKIN LIITTYÄ HELSINGIN FLAMENCOYHDISTYKSEEN?

Vuotuisen jäsenmaksunsa maksanut saa neljästi vuodessa ilmestyvän Letran ja 10-30 %:n alennuksen kaikista yhdistyksen järjestämistä tapahtumista. Vuosimaksu on 21 euroa, kerran maksettava liittymismaksu 10 euroa. Jäseneksi liittyminen: Maksu 31 euroa yhdistyksen tilille: Nordea 206518-21707. Ilmoita nimesi, osoitteesi ja puhelinnumerosi sekä mahdollinen sähköpostiosoitteesi viestikohdassa. Jos maksat käyttäen viitenumeroa 1012 tai maksun maksaa puolestasi joku muu, ilmoita yhteystietosi jäsenrekisterin hoitajalle sähköpostitse: anne.lamberg@metso.com tai tekstiviestinä ph. 040 51 12 763. Ilman yhteystietoja emme voi rekisteröidä Sinua jäseneksi emmekä lähettää jäsenlehteämme Letraa.

Lisätietoja:
taloudenhoitaja
Anne Lamberg-Laitinen,
p. 040 521 2763,
työ 020 483 5911,
anne.lamberg@metso.com

Sisällys

<i>Päätoimittajalta</i>	3
<i>Puheenjohtajalta</i>	3
<i>A fuego lento</i>	4
<i>Quinteto flamenco</i>	7
<i>Kromosomi 47 flamenco</i>	9
<i>Festivaaliklubi</i>	12
<i>Contrastes</i>	13
<i>Nykyflamenco Tukholmassa</i>	16
<i>Online-flamencokurssi Granadan yliopistossa</i>	21
<i>Keskustelua</i>	22
<i>Noticias</i>	27
<i>Calendario</i>	28
<i>Top5</i>	30
<i>Cabeza de Vaca</i>	30
<i>Yhdistyksen hallitus, salin vuokraushinnat ja ilmoitus-</i>	
<i>hinnat</i>	31

Helsingin flamencotalvitunnelmia: Vas. Raul Mannola Helsingin X Flamencofestivaalin klubi-illassa, kuva Auli Kaartinen. Oik. Sampsa Peltonen ja naiset Kromosomi 47 flamenco -teoksessa Helsingin X Flamencofestivaalilla, kuva Mervi Ahlroth. Oik. ylh. Sampsa Peltonen ja Marianna Verdecia Verdecian Contrastes-teoksessa, kuva Mervi Ahlroth.

Letra Helsingin Flamencoyhdistys ry:n jäsenlehti

Päätoimittaja:
Tove Djupsjöbacka,
Välskärinkatu 1 b A 23,
00260 HELSINKI,
p. 040 731 4304,
tove.djupsjobacka@welho.com

Taitto:
Tiia Ettala
tiia@ettala-palomeras.com

Tätä numeroa avustivat:
Erika Alajärvi
Sanna Lehtinen
Anne Leino

Juha Leino
Hannele Tuomipuu
Tajia Tyrväinen
Samuli Työrinoja
Tommi Virtanen
Anette Åkerlund

Oikoluku ja kielenhuolto:
Johanna Komppa

Kuvaajat:
Auli Kaartinen, solea@jippii.fi,
Mervi Ahlroth, merviahlroth@kolumbus.fi

Kuvankäsittely:
Mervi Ahlroth
Tiia Ettala

Kansi:
Kansikuvassa Kati Vyryläinen Kromosomi 47 flamenco -teoksessa Helsingin X Flamencofestivaalilla. Takakannessa Pilar Ogalla ja Andrés Peña Helsingin X Flamencofestivaalilla, kuvat Mervi Ahlroth.

Paino: Yliopistopaino
ISSN 1456 7938

Jos kirjoitat Letraan:
Toimita jutut tai juttuehdotukset sähköpostitse päätoimittaja Tove Djupsjöbackalle liitetiedostona RTF-muodossa. Älä laita juttuun ylimääräisiä muotoiluja (sisennyksiä, lihavoitteja, tavutuksia tms.) Lyhyet jutut voit kirjoittaa sähköpostiviestinä tai toimittaa postitse levykkeelle tai CD:lle tallennettuna.

Päätoimittajalta

Käsissäsi on ensimmäinen Letra uljasta vuosikertaa 2007. Vuotta on täyttämässä tehokkaasti tapahtumien kirjo – olemme jo saaneet nauttia Helsingin kymmenennestä flamencofestivaalista ja toisesta Oulu Feriasta. Vuoden tulokas festivaalientällä on helsinkiläinen nykyflamencofestivaali Flamingo, joka toteutuu pääsiäisen tienolla.

Kesää jäädään odottelemaan: Suomihan on paitsi tuhansien järvien myös tuhansien... no, satojen kesäfestivaalien maa, ja flamenco on saamassa yhä enemmän jalansijaa myös kesäfestivaaleilla. Tätä kirjoittaessa varmistuneita ovat flamencoesitykset Kuopiossa, Kaustisella ja Jyväskylässä, Sysmään suunnitellaan flamencon oheistapahtumaa ja Tampereen Flamencoviikon ohjelmaa vielä odotellaan. Flamenco on siis selvästi nousemassa varteenotettavaksi ilmaisumuodoksi kulttuurikentällä.

Flamenco herättää ihmisissä vahvoja tunteita ja keskusteltavaa tuntuu aina riittää, välillä tunteet kuumina. Juha ja Anne Leinon viime Letrassa aloittama keskustelu jatkuu tässä nu-

merossa Taija Tyrväisen ja Hannele Tuomipuun puheenvuoroilla. Tällaisia kannanottoja toivoisi Letrasta löytyvän enemmänkin: miksi emme toisi keskusteluja ulos tuttavaporukasta ja kävisi niitä myös julkisesti?

Lopuksi haluan taas rohkaista kaikkia tarjoamaan juttujanne, lehtemme on täysin riippuvainen kaikkien flamencojen avusta. Moni onkin oma-aloitteisesti tarjonnut Letraan apuaan – kiitokset teille siitä! Myös juttuehdotuksia saa mielellään lähettää ja vaikkapa kysymyksiäkin: mitä olet aina halunnut tietää flamencosta? Tähän voidaan varmasti lehden palstoilla yrittää vastata.

Hyvää kevättä toivottaen,

Tove Djupsjöbacka

Puheenjohtajalta

Helmikuinen Helsingin X flamencofestivaali toi ripauksen Espanjaa talviseen Helsinkiin. Järjestäjänä olen tyytyväinen erityisesti siihen, että festivaalin konsertit olivat keskenään juuri niin erilaisia kuin etukäteen olimme ajatelleetkin. Suurkiitos vielä kaikille teille, jotka osallistuitte festivaalin onnistumiseen tavalla tai toisella! Nyt aletaankin jo pohtia ensi vuoden festivaaleja, joten palautetta tämän vuoden festivaalista ja ehdotuksia ensi vuodelle voi lähettää osoitteeseen flamenco@flamenco.fi.

Elämää ja flamenco on kuitenkin onneksi myös festivaalin jälkeen. Tervetullut lisä Suomen flamencofestivaalitarjontaan on huhtikuinen nykyflamencofestivaali Flamingo ja kesällä flamenco on tarjolla ainakin Kuopiossa, Jyväskylässä ja Tampereella. Tapahtumista lisää tämän

lehden kalenterista, yhdistyksen sähköpostitiedotteista tai nettisivuilta www.flamenco.fi.

Kutsut Helsingin Flamencoyhdistyksen kevätkokoukseen, jossa valitaan hallitus ensi kaudelle, postitetaan pian. Jos haluat osallistua ja vaikuttaa Helsingin flamencoelämään, tule kokoukseen!

Lämmintä kevättä!

Emilia Aho

Hiljainen tuli sytytti

A fuego lento. Koreografia ja tanssi: Andrés Peña ja Pilar Ogalla, musiikki: Javier Patino (kitara), Inmaculada Rivero, Luis Moneo, Miguel Rosendo (laulu), valosuunnittelu: Ignacio Sánchez, äänet: Ilari Suonpää. Savoy-teatteri 17.2.

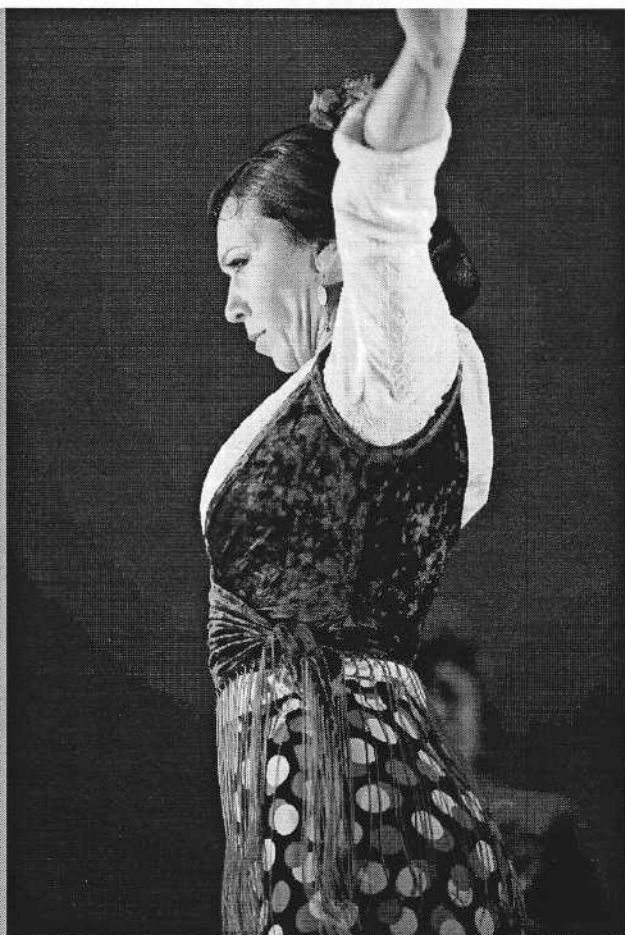
Näin **Andrés Peñan** esiintyvän ensimmäistä kertaa Sevillan biennaalissa vuonna 2000, jolloin hän voitti nuorten taiteilijoiden kilpailun parhaan tanssijan palkinnon. Jo silloin hän oli sulava, verran pehmeän tanssityylin omaava tanssija, jolta ei kuitenkaan puutu voimaa. Myös musikaalisuus jäi mieleen, varsinkin kun hän oli saanut kilpailuun mukaansa koko **Eva Yerbabuenan** muusikkoryhmän **Paco Jaranaan** asti. Samasta biennaalista jäi mieleen myös suunnilleen samoin ominaisuuksin varustettu, pirteän rehevä naistanssija, joka veti **Rafael de Carmenin** ryhmässä katseet puoleensa, nimittäin **Pilar Ogalla**. Olikin varsin hienoa saada nämä taiteilijat

Helsingin kymmenennen flamencofestivaalin pääesiintyjiksi – kaksi nuorehkoa, kokenutta mutta silti innostunutta flamencotanssijaa, jotka esiintyvät tasavertaisina tähtinä hienon muusikkoryhmän kanssa.

”A fuego lento” sisältää seitsemän numeroa, joiden nimet viittaavat eri tavoin tuleen ja valoon. Jotkut nimistä toimivat paremmin, jotkut tuntuivat hiukan päälleliimatuilta. Kohtauksien nimet kuvitti parhaiten **Ignacio Sánchezin** hyvällä maulla toteutettu valaistus. Teostasolla erikoisimpana jäi mieleen liikuttavuus – joka numero esitti uuden näyttämökuvan, muusikot liikkuiivat koko ajan. Tämä oli hyvin piristävä seikka, kun on tottunut siihen, että flamencomuusikot istuvat alusta loppuun taustalla liikkumattomana rivinä. Suurta plussaa tästä! Ainoa asia, joka valaistuksessa ja näyttämökuvassa häiritsi, oli liiallinen silhuetin käyttö. Ymmärrän kiusauksen käyttää niitä, koska kokonaisen ryhmän silhuettikuva on mahdollottoman kaunis, mutta silti ei näin lyhyessä

esityksessä kannattaisi käyttää niin vahvaa tehokeinoja toistuvasti. Andrés Peñan farrucassa silhuetti toimi loistavasti alussa ja lopussa, ja valo myös nostettiin juuri oikealla hetkellä. Sen sijaan alun tangoksesta silhuetit jätettiin niin pitkäksi aikaa, että ehti jo toivoa esiintyjien kasvot ja esille, varsinkin kun kyseessä oli ensimmäinen kappale. Lisäksi valon nosto tapahtui kömpelösti, ilman ajatusta.

Muusikkoryhmä koostui kolmesta laulajasta ja kitaristi **Javier Patinosta**, joka luotsasi teoksen musiikin vuorenvarmasti ja mielenkiintoisesti. Patino tuntuu säestävän tanssia tukevasti kuin kallio, eikä missään kappaleessa tyytynyt esittämään pelkkiä perusfasetoja. Varsinkin farruca ja alegrias jäivät positiivisina mieleen. Laulajista **Inmaculada Riverolla** oli vähiten tekemistä, mutta harvat hänen laulamansa letrat vakuuttivat, esimerkiksi soleá por buleriaksessa hän räkäisi ihokarvani pystyyn. Kokenut **Luis Moneo** esitti illan ainoan laulusoolon, tyylikkään malagueñan.

Hänen laulunsa tanssille tuntuivat kuitenkin epätasaisilta. Vahvimpia olivat martinete ja soleá por bulerías, kun taas taranto ja alegrías jäivät vaisummiksi. Ja Jerezin mies kun on kyseessä, tietysti bulerías oli mitä vakuuttavinta. Nuori **Miguel Rosendo** oli piristävä yllätys, hän esitti varsinkin farruca- ja taranto-letransa niin riipaisevasti, että se toi syvemmän latauksen kyseisiin paloihin.

Hyvin tekeminen riittää

Kun ensin on käynyt tanssijan kursilla ja sitten näkee hänen esiintyvän, se vaikuttaa luonnollisesti siihen, mitä tanssissa näkee. Pilar Ogallan tanssista jäi mieleen monia sellaisia asioita, mistä hän kursilla puhui – etenkin siitä, miten tärkeää on tehdä asiat hyvin. Kerrankin kursilla ei väännetty supervaikeita koputuksia irvistellen, vaan pyrittiin tekemään esimerkiksi bulerian perusmarkkeerauksia mahdollisimman hyvin tai saamaan remate kuulostamaan rematelta korostamalla tiettyä iskua. Ei tarvitse tehdä mitään monimutkaista kunhan tanssii hyvin!

Pilar Ogallan tansseista kohokohdaksi jäi alegrías bata de colalla, joka suorastaan tihkui cadizilaista graciaa. Välillä kasvojen ilme tuntui turhan vakavalta, mutta sitten kun sitä hymyä irtosi, niin ah! Taranto ei ollut kokonaisuutena ihan yhtä onnistunut, siinä Ogalla oli parhaimmillaan juurevassa, mehukkaassa tangososuudessa. Tosin taranto jäi hiukan sitä edeltävän martineten varjoon – Andrés Peñan lyhyt martinete-pyrähdys kepillä vei ainakin minulta täysin jalat alta! Täysin virtuoosimainen suoritus, kuten olettaa saattoi, mutta sen lisäksi täynnä musiikkia joka solussa.

Peña oli valinnut soolotansseikseen farrucan ja soleá por bulerían, molemmat mielestäni erittäin haastavia, vaikeita paloja esittää mielenkiintoisesti. Vaikka kaikki miestanssijat niin mielellään farrucaa esittävätkin, se saattaa usein jäädä latteaksi taitojen esittelyksi. Ei tällä kertaa – loistava musiikki nosti kappaleen korkeammalle tasolle, ja Andrés Peña täydensi sitä musikaalisella tanssillaan. Soleá por buleríassa mielestäni ongelmana on

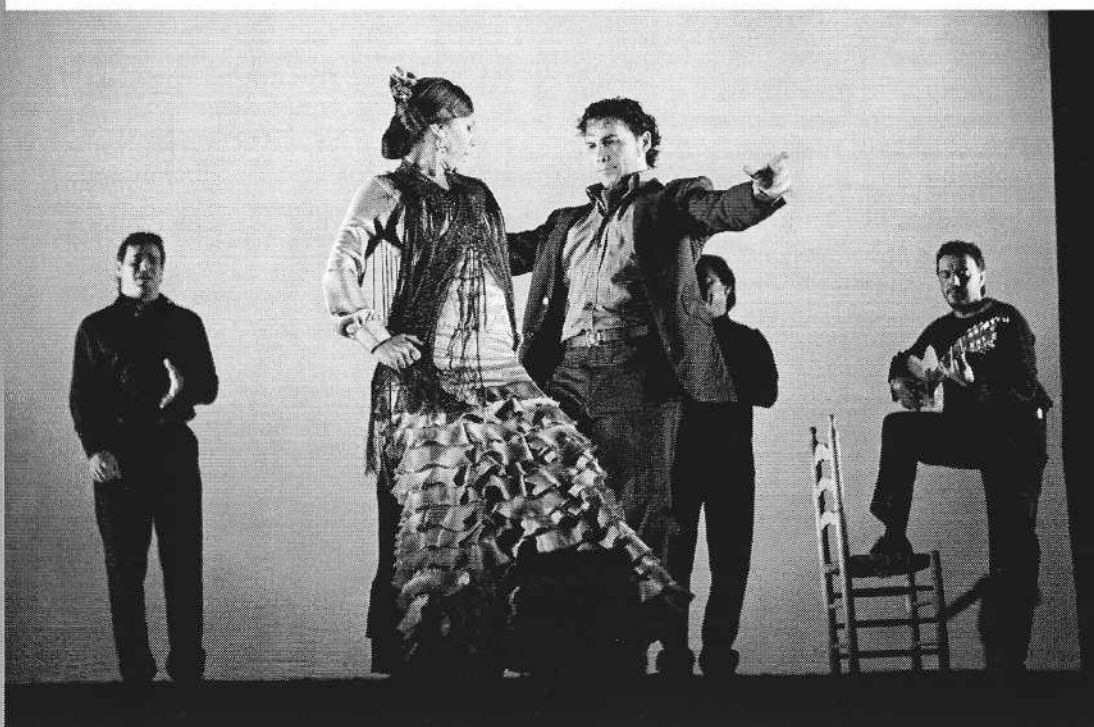
usein dynamiikan puute – mieleen tulee kymmenenminuuttisia suorituksia, joissa tempo on lähes koko ajan sama ja kaikki letrat täytetään terävillä markkeerauksilla ja kävelyillä. Peña teki omasta versiostaan enemmän soleámaisen – letroissa ei niinkään nähty edestakaisin markkeeramista vain hidasta, sähköistä liikettä, joka sitten räjähti välillä remateihin. Pitkä buleriasosuus toi tietysti lisäpisteitä, kyllä jereziläisen tontin taitaa – Peñan bulerias oli

charmia ja huumoria täynnä.

Alun tangoksen ja lopun buleriaksen Pilar Ogalla ja Andrés Peña tanssivat yhdessä ja kauniisti tanssivatkin, keskinäinen kunnioitus ja rakkaus välittyivät yleisöön asti. Kuitenkin Ogalla veti näissä duetoissa selvästi pidemmän korren voimakkaalla, räiskyvällä tanssillaan, kun Peña pysyi herrasmiehenä enemmän taustalla. Tämä keskinäinen dynamiikka jäi itseäni vähän häiritsemään.

Kerta kaikkiaan "A fuego lento" oli hieno flamencokokemus – on aina hienoa nähdä lavalla taiteilijoita, jotka ovat rehellisesti innostuneita siitä, mitä tekevät. Ja yleisö oli vastavuoroisesti yhtä rehellisen innostuneita esityksestä. Erikoismaininnan ansaitsevat vielä Pilar Ogallan puvut, jotka ovat kaikki häkellyttävän kauniita!

Tove Djupsjöbacka

Herkullisesta buleriaksesta suloiseen alegríaan. Pääesiintyjät Pilar Ogalla ja Andrés Peña tunnelmoivat. Ylh. kesk. laulaja Luis Moneo. Kuvat: Mervi Ahlroth.

Standup-komiikkaa ja virtuositeettia

Quinteto flamenco: Pablo Martin-Caminero, kontrabasso; Alexis Lefevre, viulu; José Quevedo "Bolita", kitara; Ángel Sánchez "Cepillo", perkussiot; Paquito González, perkussiot. Savoy-teatteri 16.2.

Esirippu on kiinni. Sen takaa kuuluu espanjankielistä puheensorinaa. Jotain siellä kopisee. Naurua ja huudahduksia. Kolina muuttuu bulerias-koputukseksi, jota jaleot siivittävät. Jaahas, verhon takana taitaa olla bileet! Viimein esirippu aukeaa. Bändi on kokoontunut ison pöydän ääreen iltaa viettämään. Mies asertuu kontrabasson taakse. Jousella soittaen hän kutoo saliin äänimaton. Viulisti liittyy mukaan. Tunnelma tiivistyy. Pian myös muut hyppäävät instrumenttiansa taakse ja soitto räjähtää käyntiin. Meininki on heti

mitä parhain!

Kättelyssä oli selvää, että näillä viidellä miehellä on hauskaa. Ensimmäisestä kappaleesta kuuli myös kiistatta soittajien ammattitaidon. Avausrepliikissään bändin puhemiehenä toiminut kontrabasisti **Pablo Martin-Caminero** näytti mitä tuleman pitää. Kömpelöllä suomen kielellä kosiskelu on täällä vierailevien ulkomaantähtien vakiokikka, eikä "kitos! Mitä kuuluu?" jaksa enää edes huvittaa. Martin vei homman uusiin ulottuvuuksiin. Paperista tavaten mies aloitti: "Suomi. Miten kaunis kieli!" Vilkaistu yleisöön, joka hekoteli mielistelyille. "Kuinka kauniita naisia." Yllättävä veto! "Helsinki on kaunis ja hyvin kylmä, very kylmä." Yleisö nauroi jo samassa tahdissa. Eikä homma loppunut tähän. Standup-koomikon tavoin mies otti

Pablo Martin-Caminero ja Cepillo kohtaavat kontrabasson ääressä. Alh. viulutaituri Alexis Lefevre. Kuvat: Mervi Ahlroth.

tilanteesta kaiken hyödyn. "Hyvää iltaa. Tervetuloa konserttiin. Anteeksi huono Suomi. Opettelen vasta. Toivottavasti nautitte musiikistamme. Kiitos paljon."

Naurun ja taputusten jälkeen Martin vakavoitui ja näytti olevansa myös bändin musiikillinen johtaja. Säveltämässään kappaleessa "Alter ego" hän soitti yhden illan lukuisista bassosooloista. Tyyllillisesti baski Martin oli hyvin jazztaavissa maisemissa, mihin vaikuttanee miehen tausta. Kappaleessa esille pääsi myös viulisti **Alexis Lefevre**. Melankoliset melodiat määrittivät kappaleen sielunmaisemaa. Lopun viulusoolo ja varmuudella rullaavat perkussiot saivat minut jo innostumaan. Mikä bändi!

Seuraavaksi valokeilaan pääsee kitaristi **José Quevedo**, joka tunnetaan paremmin nimellä Bolita. So-leá-soolossaan hän osoitti olevansa flamencokitaran täysiverinen ammattilainen. Hallitut arpeggiot ja puhdas saundi loivat tasapainoisen tunnelman. Tyylijajusta kieli myös Bolitan pihtailu turhan revittelyn suhteen. Miehellä olisi ollut avuja näyttävämpäänkin elvistelyyn.

Loppukeikka olikin reipasta iloteltua. Jokaisen biisin välillä Martin nauratti yleisöä kömpelöllä englannillaan ja kuivalla huumorillaan. Biisien aikana huudot raikasivat pitkin lavaa kuin missä tahansa illan viettossa. En tiedä, oliko kyseessä ajan

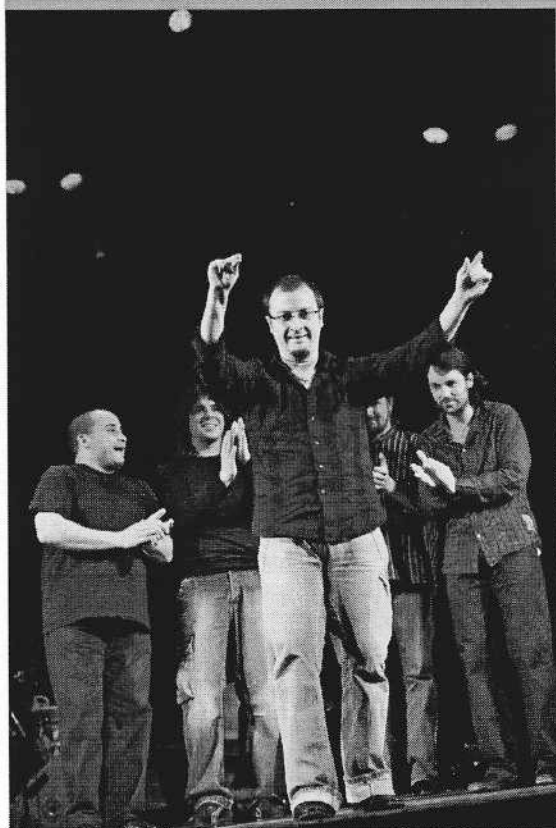

puute vai tarkoituksellinen huolettomuus, mutta biisejä ei selkeästikään oltu treenattu tukkoon vaan kaikessa leijui rento luoviminen. Varsinkin cajónin päältä bändiä komentanut, suomalaisille tuttu **Ángel Sánchez** eli "Cepillo" puhui yhtä paljon kuin soitti. Molemmat tontit hoituivat andalusialaisella itsevarmuudella. Tiimityöskentely **Vicente Amigon** bändistä napatun **Paquito Gonzálezin** kanssa oli ihailtavan saumatonta.

Illan kohokohta oli Lefevren viulusoolo, jossa mies väläytteli mustalaismusiikin tuntemustaan. Soitto oli virtuoosimaisen vangitsevaa, eikä erityistekniikoiden määrällä ollut rajaa. Ensi kertaa näin kenenkään näppäilevän viulua flamencokitaristien rasgueadoin. Kaiken tämän mies hoiti musikaalisella ylivertaisuudella. Ranskasta kotoisin oleva viulisti on flamencon kentällä todella piristävä tuttavuus, josta tullaan vielä kuulemaan.

Ilta oli nautinnollinen, mutta kuitenkin jäin kaipaamaan tanssi- tai laulusolistia. Kuudennen bassosoolon kohdalla harmitti jo vietävästi, että tanssija Joaquín Grilo peruutti tulonsa. Grilo olisi voinut tehdä esityksestä unohtumattoman.

Tommi Virtanen

Bolita pistää buleriakseksi, sen jälkeen päästään vihdoinkin takahuoneeseen rentoutumaan. Kuvat: Mervi Ahlroth paitsi "perhepotretti" Anne Lamberg-Laitinen.

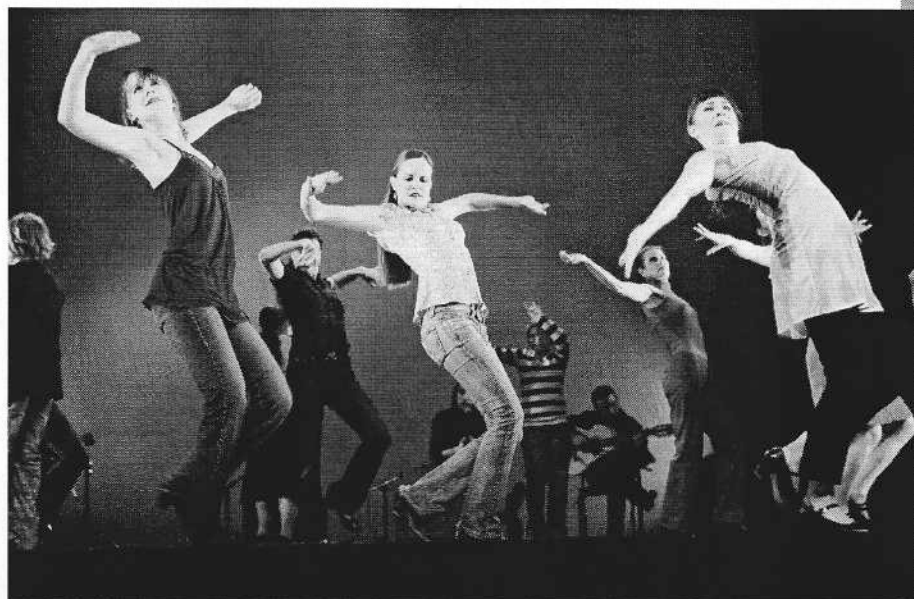

Kromosomi 47 flamenco: Saumatonta yhteistyötä ja mieleenpainuvia hetkiä

Kromosomi 47 flamenco!, käsikirjoitus Kari Heiskanen, Anja Loikala ja Katja Lundén, ohjaus Kari Heiskanen, koreografia Katja Lundén ja Anja Loikala, musiikin suunnittelu ja sovitus Pedro Llamas ja Kati Vyyryläinen, muusikot Jesus Flores (laulu), Pedro Llamas (kitara), Karo Sampela (perkussiot), Rauli Rantanen (palmas), tanssijat Emilia Aho, Annica Alessi, Tove Djupsjöbacka, Aura Ettala, Saimi Heiskanen, Milla Härmä, Anu Jussila, Maija Kansanaho, Terhi Ketolainen, Sandra Kurki, Laura Lahe, Sanna Lehtinen, Sonja Lehto, Miro Leppälä, Heidi Loikala, Katja Lundén, Elina Nissinen, Sampsa Pelttonen, Valtteri Poitsalo, Inka Timgren, Milena Urmas, Sonja Vottonen, Kati Vyyryläinen, äänet Ilari Suonpää. Savoy-teatteri 15.2.2007.

Työskentelytapa, jossa suuri joukko tanssijoita, pari koreografia, ohjaaja ja muusikot ovat suurimman osan työskentelyjaksosta eri puolilla maailmaa ei ole helppo, varsinkaan kun homma lyödään lopullisesti läjään eri osasten suhteen vajaassa viikossa. En tiedä, oliko yhteistyö mutkatonta näin monen eri tahon välillä, mutta lopputulos näytti sitä olevan. Esitys oli kaikkiaan nautittava kokonaisuus, jossa flamencon rakastajat (=amatöörit) ja ammattilaiset esiintyivät saumattomasti yhdessä. Minkä pituinen flamencotausta itse kullakin oli, sillä ei ollut merkitystä tässä teoksessa. Kertaakaan ei jäänyt katselemaan tietoisesti ammattilaista taikka harrastajaa. Teos oli kauttaaltaan hyvin hanskassa.

Dramaturgia ja koreografia toimi. Alkutilanne ja lopputilanne

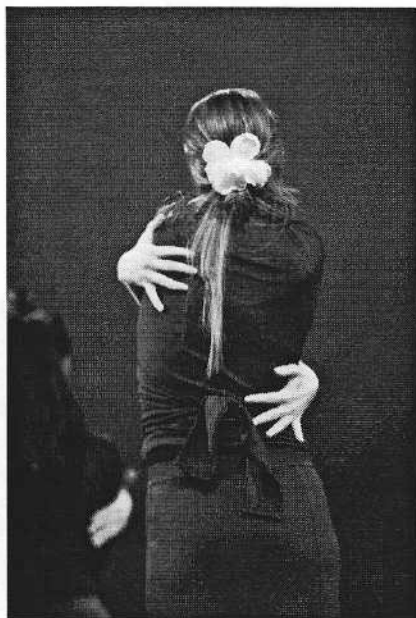

näyttämöllä oli sama, mutta jotakin tapahtui matkalla. Tätä muutosta korostivat myös alun arkivaatteet ja lopun tyyllitellyt treenivaatteet murretuissa väreissä. Arkivaatteita flamencoteoksessa ei ole varsinaisesti nähtykään muutamaan vuoteen 90-luvun puolivälin farkkubuumin jälkeen. Nyt nähtiin arkivaatteena erilaisia kesämekkoja, mikä tuntui raikkaalta ajatukselta tällaisessa teoksessa.

Neljän tanssijan ryhmä aloitti varsinaisen tanssin **Valtteri Poitsa-**

lon prologin jälkeen ja aloitti sen uudelleen myös loppupuolella teemojen toistuesssa. **Kati Vyyryläinen** erottui näissä ryhmäkohtauksissa energisellä, iloisella olemuksellaan. Hänen tanssitekniikkansa oli hienosti tasapainossa vahvan ilmaisuuden kanssa ja jälki oli suvereenia. Ehkä mukana oli hiukan "kotikenttäetua-kin", sillä kitaristi ja laulaja säestävät Sevillassa asuvaa Vyyryläistä vakituise-
stikin ja Vyyryläinen yhdessä kitaristi **Pedro Llamasin** kanssa vastasi ansiokkaasti musiikin suunnittelusta

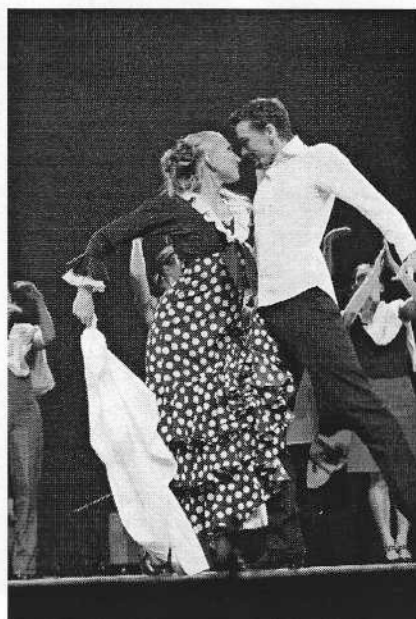
ja sovituksesta.

Mieleenpainuvia hetkiä olivat mm. lasten martinete, jossa lapset piinasivat Valtteria kepein ja kengen lattiaan lyömällä ja joka päättyi Valtterin paidan riistoon, sekä naisten liehittelykohtauksista erityisesti **Tove Djupsjöbackan** pehmeä ihailu machoa **Sampsa Peltosta** kohtaan. Lyhyessä duetossa oli jotakin aivan erityisen hienoa jännitettä ja herkkyyttä.

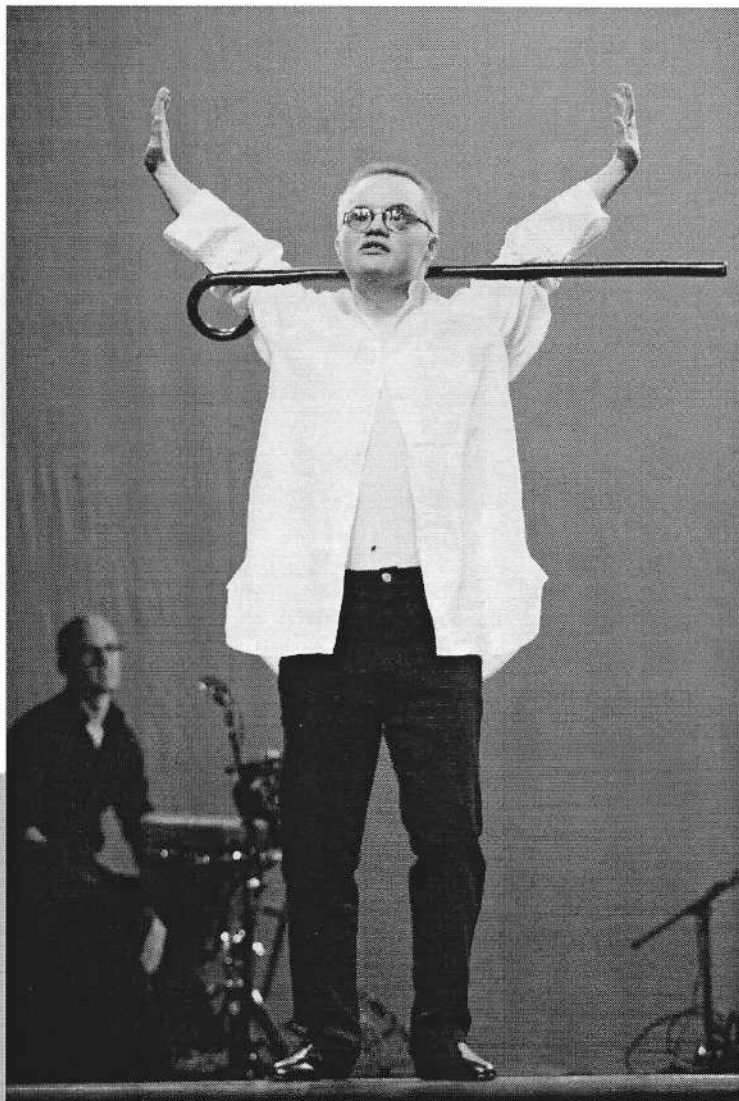
Katja Lundén soolona tanssimaan siguriyan kytkeytyminen kokonaisuuteen jäi minulle hieman auki. **Anni Valtonen** kirjoitti Helsingin Sanomissa (17.2.2007) siinä olevan äidin tuskaa, mutta itselleni ei sellais-

ta miellelyhtymää tullut, enkä muista havainneeni viitteitä aiemmassa vaiheessa teosta Lundénin äidinroolista. Oliko sitten tarkoitus machomiehen pettämisen naisen ahdistusta tuoda esille? Siihen tarkoitukseen soolo olisi toiminut paremmin paljon lyhyempänä, tarinahan oli Valtterin eikä naisten. Koreografisesti sooloon oli jätetty hyvin runsaasti ilmaisuvä-
raa, eikä koreografia ollut "täyteen" ahdettu askelia taikka rytmikkää. Usein hyvin voimakkaastakin ilmaisusta tunnettu Lundén oli kuitenkin poikkeuksellisen pidättyvä, ja ehkä siksikin soolon nivoutuminen kokonaisuuteen jäi minulle hämäräksi.

Teoksen käännekohtassa Valtteri ilmaantui pitkässä viitassaan lavan etunurkkaan pahaenteisenä. Mieleeni nousi kuva **Bruce Willisistä** elokuvassa Särkymätön kohtauksessa, jossa hän viimein hyväksyy erityislahjansa ja ottaa paikkansa maailmassa. Näyttämöllä taistelun sijaan tapahtuikin tutustuminen ja ystävystyminen. Viitta, olipa se suojan tai taakan vertauskuva, jouti pian veljellisen härkätaistelun rekvisiitaksi. Kohtaus muuntui sitten kahden kaveruksen duetoksi, johon lisädynamiikkaa latasi **Jesús Flores** kannustavilla, mainioilla jaleoillaan sekä svengijengi **Karo Sampela** ja

Rauli Rantanen.

Joukkokohtaukset olivat kauttaaltaan hyviä. Naisten joukkokohtauksissa toistui hiusten raivokas hierominen. Liike oli jollain tapaa sukua vuosi sitten Helsingissä vierailleen **Pina Bauschin** teoksissa nähdylle, samassa asennossa tapahtuneille hiusten hyväilyille ja hellille taputteluille. Kromosomin naiset lähes raastoivat hiukset päästään raivoissaan ja pettyneinä. Kukkoilut ja hysteeriset naiset olivat taidolla ja uskottavasti toteutettu täytyy myöntää, vaikka en pidä kummastakaan ilmiöstä vähääkään.

Erika Alajärvi

Kromosomi 47 flamenco tarjosi tunnelmia laidasta laitaan, vasemmalla tarinan päähenkilö Valtteri Poitsalo. Kuvat: Mervi Ahlroth.

Jäähyväiset UMO Jazz Houselle

Festivaaliklubi. La Pandilla: Joonas Widenius, kitara; Pekka Elsilä, huilu; Katariina Kuure, basso; Anna Murtola, laulu, palmas; Katariina Widenius, perkussiot, palmas; Pauliina Kauppila, perkussiot, rummut. Raul Mannola duo: Raul Mannola, kitara; Karo Sampela, perkussiot. "Itken pois ihanat silmät": Anna-Mari Kähärä, laulu ja piano; Zarkus Poussa, perkussiot; Jussi Tuurna ja Janne Marja-aho, laulu; Katja Lundén ja Emilia Aho, tanssi. UMO Jazz House, 14.2.2007.

Helsingin X flamencofestivaalien esitykset pyörähtivät käyntiin rennolla illalla remonttia odottavassa UMO Jazz Housessa. Hyväntuulisia ihmisiä oli saapunut mukavasti paikalle ja kynniset kyrttyötsatkin virnuilivat, kun noin joika toinen taustamusiikkikappale oli Camaronia.

Illan aloitti oululainen orkesteri La Pandilla. Tämän flamencojengin innostus on ihailtavaa, soittajat ovat teknisesti taitavia ja harjoiteltu

on selkeästi paljon. Ryhmä tarjosi kin nautittavan illan laadukasta flamencomusiikkia, joka suurilta osin perustuu muiden artistien levytettyyn materiaaliin. Syvä kumarrus ja kiitos esityksestä, jään odottamaan ja toivomaan, että porukka alkaisi tehdä kokonaan omaa musiikkiaan. Toivottavasti pohjoisen pelimannit pääsevät lämmittelemään vaikka ensi talven aikana Andalusiaan ja hakemaan lisää inspiraatiota ja "sonikettä".

Valtion säveltaidetoimikunnan kahden ja puolen vuoden apurahan hiljattain saanut Raul Mannola saapui myös avajaisklubille Espanjasta perkussionisti Karo Sampelan kanssa. Sairastapauksen vuoksi puhallinsoittaja Kai Olander oli valitettavasti estynyt. Tästä huolimatta duo hoiti settinsä tyylikkäästi. Mannolan ammattitaito on jo kauan aikaa sitten todettu rautaiseksi, ja hän parantaa soittoaan jatkuvasti, erityisesti rytmillisistä puolta. Mutta erikoismaininta täytyy antaa myös cajonisti Karo Sampelalle, joka on kehittynyt

Espanjassa huippuperkussionistiksi. Yhteistyö Mannolan kanssa toimi loistavasti. Flamenco vaikuttaa kuitenkin parhaiten syvän laulun kanssa, joten toivottavasti duo saa napattua mukaansa yhtä taitavan laulajan kuin soittajat itse ensi esitystä varten.

Viimeisenä esiintyi Anna-Mari Kähärän ja Zarkus Poussan yhtye, joka esitti flamencotunnelmaa tavoittelevan mielenkiintoisen teoksen "Itken pois ihanat silmät" Kantelettaren tekstiin. Laulu ja soitto oli kaunista kuultavaa, ja se oli ohi aivan liian pian. Kantelettaren teksti on vaikuttava ja syvälinen, ja tunnelmaa tukivat loistavasti Katja Lundénin ja Emilia Ahon eläytynyt tanssi. Tästä konseptista voisi kehittää eteenpäin vaikka mitä, toivottavasti tekijät jatkavat perehtymistä flamencon musiikkiperinteeseen ja rytmiikkaan ja tuovat ryhmänsä uudelleen lavalle.

Ilta jatkui vielä tuokion Umolla ja takahuoneessa syntyi juerganpöydästä. Festivaalikipinä oli syttynyt.

Samuli Työrinoja

Klubin esiintyjäsatoa. Vas. La Pandilla-yhtye. Ylh. vas. Zarkus Poussa, Katja Lundén ja Emilia Aho. Ylh. oik. Karo Sampela ja Raul Mannola. Kuvat: Auli Kaartinen.

Contrastes - iloa silmille ja korville

Contrastes. Koreografia: Marianna Verdecia. Tanssi: Las Flamencas eli Alina Sinivaara, Johanna Komppa, Laura Viding, Marianna Verdecia, Nea Granlund, Satu Rätty, Sonja Vottonen, Terhi Ketolainen ja vierailijana Sampsa Peltonen. Musiikki: Juan Manuel Jiménez Martín "Chiqui", kitara; Dile Kolanen, basso; Tove Djupsjöbacka, cajón ja viulu; Anne Virtanen, Taija Tyrväinen ja Anette Åkerlund, laulu. Valot: Simo Sajama. Äänet: Pekka Virtanen. Puvut: Marianna Verdecia, Ritva Stråhlmann ja Margarita Polokainen. Maskeeraus: Emma Korosuo. Savoy-teatteri 20.1.

Contrastes on hyvännäköinen ja -tuulinen teos. Marianna Verdecian idea tuoda flamencon lajeja esiin valon, musiikin, pukujen ja koreografioiden kontrasteina toteutuu mielestäni sopivasti sisäänrakennettuna eikä päälle liimattuna. Ison tanssiryhmän koreografiat ja livemu-

siikin käyttö osoittavat kunnianhimoa, ja yleisön onneksi molemmat olivatkin hyvin treenattuja sekä kaunistatseltavaa ja kuunneltavaa.

Perinteisten flamencolajien lisäksi mukana oli canción española, musiikkia Georges Bizet'n Carmen-oopperasta ja tietysti sevillanasta. Bändin lisäksi käytettiin nauhamusiikkia. Sen osalta olisin kyllä toivonut biisien ja muusikoiden nimiä käsiohjelmaan, mikä kuuluu hyvään tapaan. Nauhamusiikin käyttö bändin sijaan oli monessa kohdin, muttei aina, myös perusteltua (kuten Carmenissa).

Ilta alkoi viuluin ja kastanjetein klassiseen vivahtavalla alegrías-nauhamusiikilla. Ryhmä liikkui kauniisti erilaisiin muodostelmiin ja klassiset linjat olivat heti ensi koreografias-ta lähtien vahvasti mukana. Sonja Vottonen erottui edukseen muuten tasaisesta ryhmästä. Kaikki tuntuivat nauttivan esiintymisestä ja hyvä yhteishenki kantoi lavalta yleisöön asti.

Soleá käynnistyi Chiquin kirkkaalla ja haikealla kitaransoitolla. Flamencasin kalpea ilme ja valkoiset puvut olivat kontrastissa armeijamaisen tanssin kanssa. Viuhkojen käyttö näin kylmässä tunnelmassa oli uutta ja tehokkaan tiukkaa. Tällaisessa vakavammassa biisissä teho kärsii kuitenkin hieman ryhmän koosta: kaikista ei irtoa tarvittavan vakavaa ilmaisua vaan meinataan pysyä kevyempien palojen hengessä.

Draamaa ja silmäniloa

Fandango esitteli Satu Rädyn ja Marianna Verdecian bata de colissaan, toistensa peilikuvina. Kappale oli aika tasainen, hengähdystauko muiden välissä, mutta tanssia oli kiva katsoa – samankokoiset naiset, eikä taidoista erottanut kumpi on opettaja ja kumpi oppilas. Verdecian ja Sampsa Peltosen yhteisoloissa lavalla on aina jotain sähköistä. Bien pagán enteilevä tunnelma Anette Åkerlundin ihanalla laululla höystettynä sai

kylmät väreet selkäpiihin. Mannan bata de colan sivallus Sampsa päin oli hurjuudessaan makea!

Mannan ja Sampsan draama pääsi vielä hurjempaan vauhtiin alegríak- sessa. Huumoria, kastanjettien nak- sutusta, viuhka- ja huivitappeluita... Julisteesta tuttu Alina Sinivaaran enkelihahmo nähtiin Miguel Pove- dan musiikkiin tehdyssä livianassa. Koreografia oli illan modernein ja ehkä myös mielenkiintoisin. Mustan ryhmän liikehdintä enkelin vastapai- nona toimi pääosin hyvin.

Silmäniloa ei Contrastesista puuttunut. Oli virkistävää vaihtelua katsoa biisi toisensa jälkeen upeita valoja, pukujen värejä ja välineiden käyttöä. Välineiden käytön määrää voisi ehkä vähentää, mutta toisaalta viuhkankäyttötaidossa tämä poruk- ka pesee monet muut. Teoksen ra- kenteen kannalta jonkun biisin olisi

voinut jättää poisikin kokonaisuuden kärsimättä. Garrotínin upea musiik- ki olisi kantanut ilman tanssiakin, Anne Virtasen vivahteikas laulu ja Dile Kolasen basso olivat siinä par- haimmillaan. Kaikki laulajat olivat mielestäni kehittyneet sitten viime kuuleman ja stemmat toimivat hie- nosti. Samoin palmakset – tarkkaa työtä tytöt! Tove Djupsjöbackan ca- jón oli täsmällinen pohja, jolle bändi pystyi rakentamaan. Sielukas viulu tientoksessa oli tällä kertaa kuiten- kin Toven soittamista ykkönen.

Koreografioiden rakenteet olivat pääosin vaihtelevia ja kiinnostavia. Muutamaa ehkä hieman kornia lop- puratkaisua (kuten livianassa) miet- tisin kuitenkin uudestaan. Marianna Verdecian tyyli lainaa paljon clasico españolilta ja on juurevemmän fla- mencon sijaan hyvin ylhäällä, ke- vyttä ja klassisin linjoin tanssittua.

Mielestäni on kuitenkin turhaa ru- veta pohtimaan, mikä tässä nyt oli tanssillisesti tai musiikillisesti sitä ”oikeaa” flamenco ja mikä ei: saim- me mielestäni kokea hyvässä suh- teessa sekä viihdettä että taidetta ja Mannan itse valitsemaa tanssityyliä parhaimmillaan.

Contrastes tarjosi myös usein puuttuvaa huumoria. Nauroin ää- neen, kun tytöt valloittavan Johanna Kompan johdolla lähtivät kilpaile- maan Sampsan huomiosta Carme- nin soidessa taustalla. Hulvatonta ja riittävän överiksi vedettyä! Loppu Carmenista lähtien oli tauotonta toimintaa lavalla, ja hyvä niin. Sevil- lanas-bulerías, etenkin Pasa la vida - nelossäkeistö ihanan kuoron kanssa, oli onnistunut lopetus näyttävälle teokselle.

Sanna Lehtinen

Viereisellä sivulla: Marianna Verdecia ja Sampsa Peltonen tanssivat huivin kanssa sulassa sovussa. Ylh. Alina Sinivaara enkelinä, Nea Granlund, Laura Viding ja Johanna Komppa viuhkoineen sekä Satu Rätty kirjavassa bata de colassaan. Kuvat: Mervi Ahlroth.

Nykyflamenco Tukholmassa

ANETTE ÅKERLUND

Manuel Liñán

menneelle flamencolaulaja **Rogelio de Badajozille**. Kyseessä lieene ollut erittäin pidetty tulkitsija, joka oli myös hyvin työllistetty Tukholmassa: hän muun muassa opetti Kungliga Musikhögskolanin kansanmusiikki-osastolla flamencolaulua ja oli mukana laulajana eri kokoonpanoissa. Tammikuisen pohjoismaisen festivaali-illan lisäksi tukholmalaisen Peña Sacain joulujuhla oli kokonaisuudessaan omistettu Rogeliolle.

Pohjoismaista osaamista

Åsa Danielssonista, Ann Sehlstedtistä ja Anna Wettersjöstä koostuva Compañía Danza Flamenco esitti Ángel Rojaksen ryhmälle tekemän koreografian "Suecia?", jossa ilmennettiin ruotsalaisuutta flamencon kautta. Teoksen hieno musiikki oli ruotsalaisen nykykansanmusiikkiryhmä Basar Blån käsialaa ja täydensi kiinnostavalla tavalla modernin Danza Flamencan liikemaailmaa.

Teoksen alku toi flamencoon mielenkiintoisesti elokuvamaisia elementtejä: valojen heijastuessa pilkkopimeälle näyttämölle kolme naista istui tuoleilla puolikaareissa lavan etuosassa ja alkoi tanssia istu-altaan. Alun dramaattinen musiikki laivanlähtötorvineen sai heti alkuosan jännitteet huippuunsa. Katsoomoon välittyi henkeäsalpaavan jännittävä tunnelma ja kysymys siitä, mitä tuleman pitää. Jännitteinen energia vapautui kuitenkin pian iloiseksi buleriaksi, kun hetken kestäneen instrumentaalisuuden jälkeen tanssijat tulivat lavalle mustissa hameissa ihanan itämaiseen henkeen. Tanssin päättähenä esiintyi Åsa Danielsson, jonka itämaisen tanssin tausta näkyi buleriaksessa sekä lanteelle solmitussa huivissa ja lanteen

ja käsien liikkeissä että ylipäättään itämaisen tanssin vaikuttaessa vartalonkäytössä.

Mielestäni itämaisen tanssin elementti osoitti kiinnostavalla tavalla nykyflamencon suvaitsevaa luonnetta ja tilannetta: tanssija voi tuoda mausteita aivan eri tanssilajeista ja -kulttuureista flamencoonsa pysyen edelleen flamencona ja omana itsenään.

CKM:n "Kerro minulle sade" -teoksen näkeminen jo kolmatta kertaa oli mieleenpainuva kokemus. Suuren suomalaismiehityksen lisäksi lavalle oli tuotu Madridista laulaja **Rafael Jiménez** eli **Falo**, pianisti **Pablo Suárez** sekä kitaristi **Arcadio Marin**. Suomen muusikkokaartia edustivat kitaristi **Ramón Maronier**, perkussionistit **Karo Sampela** ja **Rauli Rantanen**, viulisti **Henrik Perelló** sekä teoksen musiikin säveltäjä ja sovittaja **Roni Martin**. Tanssijoina nähtiin teoksen koreografi Kaari Martin sekä ruotsalaiset Ann Sehlstedt ja **Beata Alving**.

Ryhmä onnistui synnyttämään näyttämölle jännitteitä, joita mielestäni aikaisemmillä teoksen katsomis-kerroilla oli jäänyt uupumaan. Oli hienoa nähdä, kuinka kansainvälisen ryhmän jäsenten väliset kemiat synnyttivät silminnähden hyvän airen lavalle, josta se välittyi myös katsoomoon. Musiikin ja tanssin tekemisen ilo näkyi ja tuntui CKM:n jäsenten varma työskentelynä niin yksilöinä, mutta mikä hienointa – myös yhteisönä. Tämä mahdollisti jännitteiden synnyttämisen ja purkamisen pitkin näytöstä, ja tuo jännite oli esityksen kantava voima.

Konkreettisia eroavaisuuksia aikaisempiin näkemiini versioihin samasta teoksesta olivat ainakin puvustuksen muutokset. Ison eroa-

Vierailin tammikuun puolessa välissä Tukholman nykyflamencofestivaalilla, jossa koti-Suomemme oli isosti esillä: **Kaari Martinin** kuvan saattoi bongata Tukholman metrossa ja junissa luettavista ilmaislehdistä, eikä hänen "Kerro minulle sade" -teoksensakaan huonoa vastaanottoa saanut: esityksen jälkeen sain kuul-la mitä positiivisimpia superlatiiveja ihastuneilta flamencotutuilta Tukholmassa. Espanjasta festivaalin pääkonserttia pitämään oli kutsuttu nuori tanssivirtuoosi **Manuel Liñán**, jonka teos "1980" kuvaa hänen syntymävuottaan ja häntä itseään.

Esitysten lisäksi festivaali sisälsi Falon Danshögskolanissa pitämän flamencoluennon, joka käsitteli Tampereen flamencoviikolla pidetyn vastaavan luennon tapaan flamencon varhaista historiaa. Lisäksi festivaalin päätöspäivänä istuttiin alas kuulemaan seminaaria flamencon nykytilanteesta Pohjoismaissa.

Festivaalin ensimmäinen flamenconäytös oli kaksiosainen tanssi-ilta, jonka ensimmäisellä puolijallalla esiintyi tukholmalainen Danza Flamenco -ryhmä ja toisella puoliskolla Compañía Kaari Martin. Ilta oli omistettu Tukholmassa asuneelle espanjalaiselle, viime syksynä edes-

vuuden muihin katselukertoihin loi näyttämölle synnitetty energia, joka sai jokaisen muusikon hehkumaan lavalla hyvää oloa. On tietenkin todennäköisempää saada synnitettyä moinen energia, kun lavalla on niin paljon ihmisiä, joiden soitto kuulostaa hyvältä yhdessä ja joilla vielä selvästi synkkaa hyvin yhdessä, kuin jos tanssijat esiintyvät ilman orkesteria nauhamusiikilla. Joka tapauksessa muusikot sekä tanssijat loivat lavalle eräänlaisia jännitevälähdyksiä, jotka heitettiin ilmaan ja kerättiin takaisin taskuun kerta tosiensa jälkeen.

Muusikoista mieleen jäivät laulaja-Falon pakahtuva eläytyminen ja Sampela-Rantanen-perkussionistiparin mainio yhteistyö sekä virtuoosimaisen viulisti-Perellon kosmopoliittinen viulunsoitto, jossa voi kuulla ääniä venäläisistä mustalaisromansseista ja muista itäisen Euroopan mustalaismusiikeista, mikä tuo flamencoon lisää särmää.

Kaari Martin on mielestäni onnistunut valitsemaan ryhmäänsä kaksi viehättävää tanssijatarta, jotka erilaisilla olemuksillaan tuovat CKM:n tanssiin mielenkiintoisella tavalla skandinaavisen naisen elämäkuvaa. Ann Sehlstedtin moderni tanssikieli yhdistettynä isoihin ja supernaisellisiin raameihin saa hänet loistamaan ikivanhaa viikinkimäistä energiaa flamencotanssissaan. Beata Alving taas edustaa ruotsalaista naistyyppiä maanläheisemmin, mutta lavalle astuessaan hänen valtava karismansa ei jätä ketään kylmäksi, vaikkakin hänen siniset silmänsä näyttävät hyytäviltä hänen eläytyessään tanssiin dramaattisen jäisine katseineen.

Kaari Martinin tanssi on teknillisesti ja myös tulkinnallisesti varmaa ja naisellista ja ennen kaikkea kosmopoliittia, ei niinkään jonkin tietyn maan naiskuvaa ilmentävää. Varma tekniikka ja tasapaino flamencoon istuvaan vartalonkäyttöön lisätynä tuo naisen pienestä koosta huolimatta Martinin tanssiin juurevuutta ja vahvuutta, jota ryhmän muilla naisilla riittää hahmoina jo muutoinkin.

Tyylin hahmottelua seminaarissa

Tukholman nykyflamencofestivaalin päätöspäivänä Södra teaternin sivusiivessä pidettiin Pohjoismaiden flamencotilannetta koskeva seminaari,

jota johti tukholmalaisen Peña Sacain puheenjohtaja **Åsa Danielsson**. Seminaariin oli kutsuttu puhumaan Danshögskolanin espanjalaisen tanssin pääopettaja **Beata Alving** sekä CKM:n taiteelliset johtajat **Kaari** ja **Roni Martin**. Seminaarivieraat olivat ruotsalaisia flamencoaktiiveja.

Toivotettuaan seminaarivieraat tervetulleiksi Danielsson nostatti yleisöstä seisomaan kaikki flamencoelämää elävät ihmiset eli flamencot. Sen jälkeen hän pyysi nousemaan kaikkia niitä flamencoja, joiden fokus on tanssin tekemisessä, ja kuten arvata voi, suurin osa läsnäolijoista nousi seisomaan. Seuraavaksi nostettiin muutama kitaristi, ja laulajien kohdalla nousi seisomaan vallan yksi flamenca, allekirjoittanut. Seisotuksen jälkeen Danielsson alusti aihetta kertomalla, että seminaarissa keskitytään nimenomaan flamencotanssiin, koska flamenco on niin laaja aihe, että muiden elementtien mukaan tullessa seminaarille ei näkyisi loppua. Åsa puhui aluksi silti myös muiden elementtien olemassaolosta ja siitä, että laulu on flamencon ensimmäinen elementti.

Alustuksessaan Danielsson painotti eri palojen luonteiden eroavaisuuksia: sitä, kuinka eri aire, rytmi, ilmaisu ja rakenne, eri lajeissa on, mitä tanssija ei voi laiminlyödä ja unohtaa luodessaan koreografiaa tiettyyn paloon. Toinen alun painopiste oli näyttämöllisyys eli flamencotanssin monitaiteellisuus. Flamencossa on aina mukana lomittain niin tanssi-, laulu-, kitara- ja muu soitto- taide kuin myös runous sekä teatteri. Flamencotanssi on kansantanssia ja näyttämötaidetta. Åsa Danielsson muistutti myös flamencon spontaanista luonteesta: baile antaa paljon tilaa improvisaatiolle, mutta oleellinen on myös kiinteä koreografia. Lisäksi hän muistutti flamencon alttiudesta ottaa vaikutteita muista musiikkikulttuureista: peteneras kumpuaa juutalaisesta musiikista, ida y vuelta -palot Latinalaisen Amerikan musiikista.

Ennen seminaarin puhujavieraiisiin siirtymistä hiljennettiin katsomaan alallansa palkitun **Albertina Pisanon** ohjaamaa Bailaores-dokumenttielokuva, jossa tuotiin esille neljän maineikkaan nykyflamencotanssitaiteilijan työtä. **Israel Galván**, **Belén Maya**, **Andres Marín** ja **Rafaela Carrasco** näyttäytyvät eloku-

vassa tanssijoina näyttämöllä ja myös sen takana. Kyseinen elokuva tullaan näkemään huhtikuuisilla Flamingo-festivaaleilla Helsingissä itsensä ohjaajan esittelemänä.

Ennen elokuvaan siirtymistä Åsa Danielsson selkeytti yleisölle nykyflamenco-sanan merkitystä piirtämällä taululle kolmion, jolla hän ilmensi nykyflamencon eroavaisuutta ja yhtäläisyyttä muun flamencon kanssa. Kolmion kärkeä edusti nykyflamenco. Ruotsissa käytetään termiä 'nyflamenco', joka Danielssonin mukaan on Suomen termistä peritty. Nykyflamencon edustajiksi hän nimesi mm. Bailaores-elokuvan tähdet.

Kolmion vasemman alakulman tyylistä seminaarin puheenjohtaja käytti termiä 'escuela sevillana' Tätä eleganttia koulukuntaa kuvaa hyvin siihen liittyvät erikseen luodut ohjeet, joiden mukaan naisen on tanssittava jalat maahan suuntautuneina ja kädet keveinä kuin kyyhkysket. Väline-elementti liittyy nimenomaan escuela sevillanaan, ja kastanjeteista tai bata de colasta tuleekin mieleen **Matilde Coral**, joka edustaa kyseistä tyyliä puhtaimmillaan. Koulukunnan esiteltyään näytettiin videopätkän Coralin tanssista. Åsa Danielsson myös huomautti monen nykyflamenco kohti kulkeutuneen tanssijan, esimerkiksi Belén Mayan ja Rafaela Carrascon ottavan tästä nimenomaisesta koulukunnasta runsaasti vaikutteita.

Flamencosuuntauksia nykypäivänä esittelevän kolmion oikean alakulman otsikoksi Danielsson kirjoitti mustalaisflamencot tyylin, jonka oleellisina piirteinä hän mainitsi tanssin raskauden, dynaamisuuden, räjähdyksellisuuden, temperamentin, jalkatyöskentelyn tärkeän roolin sekä mustalaisuuden tiedostamisen. Tyylin edustajana Danielsson mainitsi sevillalaisen **Manuela Carrascon**, jota siteeraten hän valaisi suuntauksen ilmapiiriä lausekkeella "evolución pero no revolución" - "Flamencotanssia voi kehittää, muttei mullistaa." Mustalaisflamenco-osuuden päätteeksi nähtiin ote Manuela Carrascon tanssia.

Elokuvasta itsestään en aio kertoa paljon jättääkseni Flamingo-festivaalin osallistujille mahdollisuuden katsoa elokuva tietämättä sen sisältöä etukäteen. Odotan innolla italialaisen, syystä palkitun elokuvantekijän

Albertina Pisanon vierailua Suomeen. Taiteilijan moderni ja itsevarma käsiala näkyy elokuvassa kykynä pomppia hahmosta ja tilanteesta toiseen säilyttämällä samalla jäsennelty selkeys kokonaisuudessa, joka tuo esille neljän hienon tanssijan työtä arjessa sekä juhlassa.

Nykyflamencon olemuksesta

Ennen seminaarin keskustelijavierai siin siirtymistä Åsa Danielsson teki yhteenvedon käsitteestä nykyflamenco. Se on monta asiaa, muun muassa palojen (myös erirytmisten palojen) sekoittamista keskenään, esimerkiksi siirtymistä siguiriyasta tangokseen tai tangoksesta buleríakseen. Nykyflamenco murtaa flamencon perinteisiä rakenteita, mistä Åsa antoi esimerkkinä Rafaela Carrascon tavan jättää subida- eli kiihdytysosio kokonaan pois. Muita nykyflamencon piirteitä ovat muun muassa uusien instrumenttien tuominen flamencomusiikkiin: nykyään flamencobändi voi koostua totutun kitaran lisäksi cajónista ja bassosta tai vaikkapa djembe-rummusta, haitarista, viulusta ja huilusta, tai muihin musiikkilajeihin sukeltaminen: flamencoon tuodaan reilusti vaikutteita vaikka jazzista tai popista. Nykyflamenco tanssin kannalta on esimerkiksi flamencotanssia muihin musiikkityyppeihin, vaikka klassiseen musiikkiin. Nykyflamenco on myös paljon rytmin murtamista ja muuttamista: vapaata suhtautumista paloihin, joilla ei ole rytmiä, esimerkiksi granainaan.

Nykyflamencolle on tärkeää tanssin ja liikkeen tiedostaminen eli tietoisuus omasta ruumistaan ja sen kielestä. Konkreettisia nykyflamencomerkityksiä luodaan puvustuksessa ja välineistössä, ja nykyään ei ole tavatonta jättää tanssikenkiäkään kokonaan pois. Sukupuolien haastaminen ja kyseenalaistaminen on myös uutta flamencossa. Nykyflamencossa tanssija voi monipuolisesti ottaa vaikutteita eri tanssilajeista liikekieleensä ja pysyä silti flamencon. Nykyflamenco haastaa myös estetiikan: ei haeta vain kauniita asioita esimerkiksi tanssissa, vaan pyritään kyseenalaistamaan kauneuden- ja kirkkaudenhakuisuutta. Esimerkiksi Andrés Marín kertoo Bailaores-elokuvassa haluavansa tehdä rumaa tanssia ja tuoda esille rumaa taidetta

tekemällä pimeät puolensa.

Seminaarin puhujavieraiden tultua lavalle Åsa Danielsson pyysi ensin Beata Alvingia kertomaan pohjoismaisen flamencon nykypäivästä Ruotsin näkökulmasta. Beata painotti, että täällä Pohjolassa me emme ole syntyneet flamencotanssiin ja -lauluun emmekä kieleen, vaan ne ovat meille ulkoa opittuja juttuja ja siis jollain muotoa aina artefaktisia eli tekemällä tehtyjä. Flamencolauluun kasvamattomuus tarkoittaa sitä, että tanssija ei välttämättä kuule, missä on rematen paikka jne. Tästä johtuen meidän Pohjolan flamencojen on osattava tarkkailla ja analysoida itseämme sekä heijastettava ajatuksiamme toisiin ja toisista enemmän. Täällä flamencossa ei eletä yhtä luontevana osana elämää kuin Andalusiassa, vaan flamenco mennään tekemällä tekemään ja treenaamaan.

Danshögskolania Alving hehkutti eri tanssien kohtaamispaikkana. Hän myös painotti tanssin merkitystä tanssina itsenään, ei ainoastaan flamencotanssina. Tanssin merkitys ihmiselle on ainutlaatuinen, terapeuttinen liikkeen ja musiikin yhteiselo, johon ihminen luonnostaan hakeutuu. Alving puhui DHS:n avoimesta ilmapiiiristä ja tavasta ottaa huomioon oppilaan toiveet. Hän myös muistutti vuorovaikutuksille alttiuden tärkeydestä: on opeteltava heijastamaan muilta uusia vaikutteita itsen ja osattava lisätä ne omien, jo osattujen asioiden varastoon. Ei riitä, että osaa imitoida kiltisti opettajan näyttämät liikkeet.

Alving myös alleviivasi liikkeen hahmottamisen tärkeyttä: on mahdollista saada vaikka käden nosto näyttämään aivan erilaiselta, jos se tehdään eri ajoituksella, tilankäytöllä tai voimalla. Käsi voidaan nostaa ylös nopeasti tai hitaasti mietiskellen, suuri- tai pienieleisesti, dynaamisia eroja käyttäen raskaasti voimiansa takaa tai heiveröisen kevyesti. Aika, tila ja voima ovat oleellisia tanssin tekijöitä, jotka ovat Alvingin mielestä kiinnostavia, koska tanssija voi leikkiä niillä.

Beata Alving kertoi DHS:n opettajiston pohtivan ratkaisua sille tanssin epäkohdalle Ruotsissa, että ”täällä flamencotanssi näyttää siltä, että liike tehdään jostakin lähtien ja jatketaan johonkin pisteeseen päätäten sen sijaan, että liike olisi jatku-

vaa eikä syklistä”. Alvingin mukaan Ruotsin flamenco-opettajat haluavat kolmea tanssielementtiä painottaen hakea liikkeen jatkuvuutta ja hälvettää syklistä. Beata muistutti, että flamencotanssin ei tarvitse olla vakavaa otsa kurtussa raatamista, vaan siinä on hyvä pitää leikkimielisyys ja huumori mukana. ”Musiikin kanssa työskennellessään tanssijalla on tilaisuus leikkiä musiikin kanssa. Flamencotanssija voi pysytellä itsepäisesti vasten musiikkia ja välillä mennä taas kiltisti sen viemänä. Toisinaan voi tehdä rytmiin ja painottaa musiikkia, välillä voi jättää musiikin seuraamisen ja seurata vain vaistojaan ja itseään”

Ruotsinkielisen nykyflamencoseminaarin kieli vaihtui kansainvälisemmäksi, kun Kaari ja Roni Martin puhuivat englanniksi Suomen flamencon nykypäivästä. Kaari halusi heti aluksi muistuttaa, että kaikki neljä Bailaores-elokuvassa näkemäämme flamencotanssijaa ovat esiintyneet ja työskennelleet pedagogina ja tanssiryhmien koreografeina Suomessa, mikä kertoo osaltaan Suomen vilkkaasta flamencovaihdosta ja maamme laajasta kulttuurin tukevien säätiöiden verkostosta, joka mahdollistaa taidetoiminnan maitten välillä. Kaari Martin myös mainitsi Suomen nykytanssitilanteen virkeän vaiheen, ja nimesi suurimmiksi modernin tanssin taiteilijoiksi **Tero Saarisen** ja **Jyrki Karttusen**. Flamencovaihdon lisäksi vireä kulttuuripolitiikkamme mahdollistaa useat flamencofestivaalit tai flamenco osittain sisältävät festivaalit, joista Martin mainitsi Helsingin ja Tampereen flamencofestivaalien lisäksi huhtikuussa juhlistavan uuden Flamingo-festivaalin sekä Kuopio tanssii ja soi -festivaalin.

Kaari Martin kertoi urastaan, jonka aikana hän on tehnyt erityyppisiä flamencoteoksia: narratiivista kansalliseppistä flamenco ”La Kalevala” -teoksessa, lasten flamencotanssiteatteria ”Jörö-Jukka”-projektissa sekä uutta flamenco esitävää ”Kaksi unta yhdessä”. Nykyflamencon modernin luonteen tuomisen flamencotanssiin Kaari Martin kyseenalaisti sanomalla, että ei ole merkityksellistä tehdä uutta flamencotanssia vain tehdäkseen jotain uutta, vaan hän ainakin seuraa vaistojaan ja tekee sitä, mikä hyvältä milloinkin tuntuu. Eihän Israel

Galvánkaan riko rajoja vain rajojen rikkomisen vuoksi. Martinin mielestä ei ole aiheellista kysyä, miksi on tekemässä uutta tai perinteistä flamenco. Muut sitä kyllä ovat kysyneet, esimerkiksi Kaksi unta yhdessä -teoksesta häneltä oli tiedusteltu, onko siinä yhtään flamenco, mihin taiteilija oli vastannut, että hänellä on nimenomaan flamencokoulutus, joten ilmeisesti teoksessa lieenee jotain flamenco. Martinin mielestä ei myöskään ole mielekästä lokeroida tanssijoita tyyliin flamencotanssijat ja muut tanssijat. Hän kertoo myös huomanneensa vuosien aikana, että tietty ihmistyyppi mieltää flamencotanssin perinteiseksi espanjalaiseksi tanssiksi eikä uhraa ajatustakaan sille, että siihen olisi voinut tarttua jotain muista kulttuureista. On silti konkreettinen tosiasia, että flamencolla on jo oma elämänsä ja näkökantansa esimerkiksi meillä Pohjoismaissa.

Puolisonsa muusikko, säveltäjä Roni Martin muistutti musiikin kuuntelemisen tärkeydestä: on oleellista, että oppii ymmärtämään ensin musiikkia. Vasta sitten voi tehdä, mitä haluaa. Kun Åsa Danielsson tiedusteli Ronin työstä flamencosäveltäjänä, hän vastasi kysymykseen kysymyksellä: "Is it flamenco?" Hän ei näe itseään tietyn musiikkigenren alla työskentelevänä muusikkona, vaan hänen periaatteensa mukaan jokaisen taiteilijan pitää seurata sydäntään ja vaistojaan ja on tiedettävä, mitä haluaa taiteestaan. Hän on oivaltanut, että flamenco on jokaiselle oma asia – jokaisella on mahdollisuus valita itse, mitä flamenco hänelle merkitsee. Näyttämöllä jokaisella on oma roolinsa ja tehtävänsä ja yhteistyön tuloksena syntyy joskus flamencoteos, joskus jotain muuta. Jos teoksen kokoonpanon jäsenillä on käytössä flamencotekniikka tanssissa tai kitarassa, on todennäköistä, että teosta saa kutsua flamencoteokseksi.

Säveltäjän on tiedettävä, millaisia ajatuksia ja tunnelmia teoksessaan haluaa tuoda esille. Roni Martinille on tärkeää saada luoda näyttämöllä jännitteitä ja taas purkaa ne. CKM:n toisena taiteellisena johtajana hän pyrki siihen sävellysten kautta niin, että eri osissa teosta sävel sopii kontekstiin ja palvelee sen hetkistä tunnelmaa. Roni kertoo paneutuvansa säveltäjän työhönsä tunnollisesti tekemällä tarkkaa alustustyötä ennen

varsinaista säveltämistä. Kun hän vihkiytyi flamencomusiikin maailmaan ja alkoi säveltää ensimmäisen kerran soleán, hän kuuli sen sykkinen kahdentoista iskun tahtia ja halusi ensin ottaa selville kaiken, mikä liittyy soleáan ja myös kaiken sen, joka rikkoo sitä.

Roni Martinin kertoman jälkeen Åsa Danielsson muistutti siitä, kuinka flamencossa itsessään mahtava on dramaturgia palvelemissa poikkeuksellista flamenconäyttämötaidetta. Nykyflamencoiheen alla seminaarissa rikottiin useaan otteeseen käsitettä heittämällä ilmaan kysymyksiä tyyliin: "What is the flamencopurposse or new flamenco? Where is it?"

Seminaarin varsinaisten puhujavieraitten lisäksi ruotsinsuomalaista flamencotanssija **Tanja Tuuralaa** oli pyydetty kertomaan omasta näkökulmastaan flamencoon Ruotsissa. Danshögskolanista pian valmistuva tanssitaiteilija kertoi nykytanssitaustansa rakentaneen lujan alustan flamencotanssijan työhön. Hän painotti olevansa nimenomaan tanssija, ei muusikko. Hänelle flamenco on ennen kaikkea inspiraation lähde liikkeeseen. Flamencodramaturgia an-

taa hänelle ajatuksia lähteä luomaan tanssia. Tuurala muistutti flamencon armollisuudesta: kaikkien ei ole pakko mennä samaa tietä tanssijana, flamenco voi opiskella ja lähestyä omaan rytmiinsä, omista sykleistä ja elämänvaiheista. Mieleenpainuva aspekti Tuuralan puheenvuorossa oli konkreettinen seikka, jonka mukaan tanssijan vartalossa on kolme tärkeää energiapistettä: napa, rinta sekä otsa. Tämä seikka jäi ainakin itselleni mieleen konkreettisesti, sillä sen kuultuani olen kiinnittänyt näihin kyseisiin ruumiin pisteisiin huomioita tanssiessani ja muutenkin.

Toinen ylimääräisen puheenvuoron käyttäjä oli tukholmalainen flamencotanssija **Paloma Madrid**, joka alusti puheensa tekemällä poliittisen kannanoton. Hän painotti, että hänelle flamenco on ensisijaisesti tanssia. Tanssijan työn haasteellisuuteen hän liitti tilankäytön ongelman sekä mahdollisuuden: "On mielenkiintoista työskennellä eri tilojen kanssa. Näen flamencon eri tiloissa, joka paikassa." Filosofisen kantansa flamencoon hän esitti kertomalla, kuinka flamencotanssijan työssä hänellä on eri vaiheita eri elämäntilanteiden mukaan. Tällä hetkellä

Ylh. vas. Manuel Liñán. Ylh. oik. Danza Flamenca: Suecia, kor. Ángel Rojas. Alh. Compañía Kaari Martin: Kerro minulle sade, vas. Kaari ja Roni Martin, Ann Sehlstedt ja Beata Alving. Kuva Helsingin IX Flamencofestivaalilta, Mervi Ahlroth.

vastasyntynyt lapsi vaikuttaa hänen elämäntilanteeseensa ja siis tanssijan työhönsäkin. Hänen mielestään juuri tämä filosofinen puoli tekee flamencosta poliittista.

Seminaarin loppua lähestyttäessä yleisölle annettiin mahdollisuus esittää kysymyksiä. Paikalla oleva lehdistön edustaja tiedusteli, onko flamencossa tabuja, mihin Kaari Martin vastasi mainiosti viitaten rotukysymykseen. Yleisöllä saattaa olla kuva flamencosta espanjalaisena eksotiikkana, mutta eihän kukaan kysy valkoiselta jazzmuusikoltakaan, miksi tämä ei ole musta. Beata Alving kielsi flamencossa olevan min-käänlaisia tabuja. Hänen mukaansa on oleellista voida haastaa stereotyyppisiä kuvia flamencosta.

Nykyflamencoseminaari kasasi pääni täyteen ajatuksia flamencosta ja taiteesta yleensä elämän liikkeelle panevana voimana ja säilyttäjänä. Nykyflamenco voi elää minussa ja sinussa, mutta on hyvä muistaa aina perinteisen flamencon arvo nykyflamencon perustana ja keuhkoina.

1980 - loistava vuosikerta

Manuel Liñan toi ryhmänsä Söd-ra teaternin näyttämölle nykyflamencofestivaalin päätöskonsertissa. Madridilainen parikymppinen tanssivirtuoosi vei luulot pois heti alkuun aloittamalla syntymävuottansa kuvaavan teoksensa "1980" suoraan siguiyriyalla a palo seco, ilman säestystä, kaksi palmeraa seuraten rytmisä kuitenkin. **Pedro Almodóvarin** elokuvaan sopivalla olemuksellaan tanssija toi raikkaan tuulahduksen madridilaisesta flamencosta ja osoitti suurta taituruutta niin teknisesti kuin ohjauksellisesti. Alun säestyksettömyys ja palmerojen kannustukset loi jännitteen jo alussa, ja vahvan martinete-osuuden jälkeen kitaran alettua säestää vapaaseen rytmiin laulava Falon tunnelma keveni ja katsomossa saattoi taas hengittää.

Manuel Liñanin tanssin tekniikka on mielestäni nuoren taiteilijan vahvuus, mutta samalla ansa. Katsojana huomioni kiinnittyi teknisiin seikkoihin enkä osannut enää sanoa, pidinkö Liñanin tulkintaa tarpeeksi voimakkaana. On kyky osata luoda jännitteitä, mutta jänniteraamien sisällä tanssijan tulisi luoda ajatuksia ja tiloja tanssiessaan, ei riitä, että luo jännitetiloja.

Konkreettinen osa Manuel Liñanin tanssia on tasaikulle tanssiminen. Neljään laskettavassa tanssissa hän teki tanssin lähes täysin ilman synkooppeja. Se oli jo itsessään suurta taidetta, voida tanssia flamencoaa niin puhtaasti iskulle vielä painottaen jokaista aksenttia. Pitkälle kehittyneellä tasapainollaan ja pikkutarkalla vartalonkäytöllään Liñan sai jokaisen kompaksen jokaisen neljän iskun elämään hetken omaa elämäänsä.

Näyttämön taka-alalla istuvat kaksi palmeraa olivat tärkeissä rooleissa teoksessa, palmakset olivat suorastaan osa koreografiaa. Laulajan laulaessa paljon vapaaseen rytmiin palmerat puuttuivat kokonaisuuden ilmapiiriin raikuvilla jaleo-huudoilansa, ja tietyissä tanssiosuoksissa heidän palmaksensa tuntuivat sekoittuvan koreografiaan. Näin konkreettista esimerkkiä tanssin ja palmasten yhteiselosta en ole ennen kokenut. Palmerojen tömistykset taputusten lisäksi olivat viimeisen päälle hiotuja ja tarkkaan treenattuja ja jokaisella jalan ja käden liikkeellä oli oma funktionsa nimenomaan näiden kahden palmeran kohdalla. Välillä palmerat antoivat tilaa tanssille ja "vain" taputtivat, välillä taas tanssija pysähtyi kuuntelemaan palmeroja. Tasaiskutanssi osoitti myös Liñanin suurta huumorintajua, flamencon takapotkuluonteen tietäen. Se oli häneltä leikkisä, mutta neroudessaan samalla varsin vakava kannanotto sille, ettei flamenco tarvitse tehdä aina totuttujen kaavojen mukaan. Se on hauskaa näinkin.

Naispalmerojen lisäksi lavalla oli myös naiskitaristi, joka mielestäni olisi kyllä ollut korvattavissa jollakulla paljon paremmalla, vaikka oli kyllä kitaristi Jumalan armosta, uskaltaisin sanoa. Falon persoonallinen äänensävy sai karismaattisen laulun kuulostamaan henkevältä ja omaleimaiselta. Vahva flamencotaituruus laulajana mutta myös tutkijana kuuluu mielestäni hyvin selkeästi Falon laulussa: jokaisella letralla on oma tarkoituksensa ja elämäntarinansa Falon työskentelyssä. Hän tuntee tarkasti letrojen taustat ja luonteen. Mielestäni Falon ja Manuel Liñanin yhteistyö sai näyttävyyttä ja työparin hyvä kontakti ilmeni selvästi lopun alegríaksessa, jossa Falon oli varma ja monella tavalla omimmillaan. Alegríaksen ilo saa erityistä syvyyttä

Falon tulkinnessa. Liñanin käsittelyssä alegrías näyttäytyi minulle katsojana uudenlaisena. Liñanin karisma pääsi valloilleen ihanan menevässä escobilla-osuudessa ja vielä enemmän hyvin hyvin hitaasti alkaneessa subidassa, kiihkeän vauhdikkaaseen pikku hiljaa nopeutuen. Alegrías oli selkeästi viritetty kokonaisuus taitavaa tanssia ja laulua, ja tätä jopa 15 minuuttia kestänyttä numeroa olisi jäänyt katsomaan pidemmäksikin aikaa.

Pisteenä ihastukseni i:n päälle oli seuraava numero: buleríaksen Liñan tanssi runon päälle. Runon lausujan ääni kuului nauhalta, ja koreografia lähti puheen päälle alussa vapaaseen rytmiin, mutta koreografiana silti niin, että jokaisen runon säkeen ja sanan päällä oli tanssijan tulkinta runoon. Runon ja tanssin yhdistämisessä oli jotain niin flamencoaa, että tuntui, kuin nämä kaksi elementtiä olisivat aina eläneet yhdessä. Ja ovatkin, mutta tässä numerossa varsin painotettuina. Tiedostettua tai tiedostamatonta, mutta Liñan tuli kyseisellä numerollaan luoneeksi uuden runo-palon.

Laadukkaamman runopalosta Manuel Liñan olisi voinut tehdä oivaltamalla, ettei runon henki tule voimakkaammin esille, jos tanssija alleviivaa säkeitten kutakin sanaa liioitellusti. Runon päälle tanssiminen oli suuri kulttuuripoliittinen teko ja hieno elämys, mutta paljon älyllisempi se olisi ollut, jos tanssissa ei olisi yritetty seurata runon rytmiä loppuriimin tuntua hakien, vaan tanssija olisi tanssinut runon rytmiä vastaan, itseään seuraten. Tämän ulottuvuuden pois jääminen typisti ikävästi muuten valtavaa runotanssi-idea.

Runoelementti tuli esille toistamiseen teoksen mieleenpainuvassa lopussa, jossa soleán ja solea por buleríaksen loppubuleriassa runon lausunta osui Falon laulun päälle toivomallani absurdilla tavalla, niin että sen rytmissä ei ollut mitään tolkkua suhteessa Falon lauluun, ja kuulositi siltä, että laulajan olisi kilpailtava äänensä kuuluville saamisesta ja huomiosta runon lausujan kanssa. Tunnelma ei silti kiristynyt tai ti-pahtanut, vaan epäjohdonmukainen runon ja laulun päällekkäisyys teki teoksen lopun mieleenpainuvaksi monen taiteen yhteisjuhlaksi.

Online-flamencokurssi Granadan yliopistossa

TEKSTI JA KUVA: JUHA LEINO

Granadan yliopiston musiikkitieteen laitos haluaa Espanjan kärkilaitokseksi kehittämällä monialaista flamencon tutkimusta. Eikä tuloksia haudata arkistoihin: huhtikuussa alkaa 75 tunnin laajuinen online-kurssi.

Etnomusikologian professori **Miguel Ángel Berlanga**lla on haave: hän haluaa kirjoittaa 2000-luvun The Flamencoteoksen, joka olisi yhtä luettu ja siteerattu kuin **Ricardo Molinán** ja **Antonio Mairenan** "Mundo y formas del cante flamenco", mutta joka – toisin kuin tämä – perustuisi laajaan tieteelliseen tutkimukseen. "Käsitykseni mukaan Granadassa on päästy kaikkein pisimmälle monialaisen flamencotutkimuksen kehittämässä", kertoo professori Berlanga. "Yritämme saada flamencosta kokonaiskuvaa yhdistämällä historiallista ja yhteiskunnallista tutkimusta sekä andalusialaisen kansanperinteen ja Välimeren maiden musiikkien tutkimusta. Jopa Andalusian viini-

alueisiin on pitänyt perehtyä jonkin verran, koska niilläkin on ollut oma vaikutuksensa flamencolyriikkaan." Tekeillä olevan kirjan pitäisi ilmestyä tänä tai viimeistään ensi vuonna Almuzara-kustantamon (www.editorialalmuzara.com) laadukkaassa flamencokirjasarjassa, jonka kehittämisessä Berlanga on ollut mukana myös neuvontantajana.

Professori Berlanga haluaa tehdä pesäeron flamencologeihin, joiden panoksen varassa flamencon tutkimus on aivan meidän päiviimme asti ollut. "Flamencologit ovat usein olleet merkittäviä henkilöitä flamencon maailmassa, ja heillä on ollut yksityiskohtaista ja syvällistä tuntemusta pääasiassa laulusta ja tanssista sekä niihin vaikuttaneista henkilöistä", kuvailee Berlanga. "He eivät kuitenkaan ole olleet tutkijoita, eivätkä heidän johtopäätöksensä ole perustuneet tieteellisesti punnituihin faktoihin. Ongelmallista on myös se, että he ovat yleensä olleet

enemmän tai vähemmän osa omaa tutkimuskohdettaan."

Ideologisista tavoitteista riisuttu objektiivinen flamencotutkimus on näin ollen melko tuore ilmiö, eikä sitä Espanjassakaan tehdä vielä kovin systemaattisesti. Granadan yliopisto on myös rohkeasti lähtenyt avaamaan tutkimustuloksiaan suurelle yleisölle, sillä tänä keväänä alkaa maailman kenties ensimmäinen yliopistotasoinen flamencon online-kurssi.

"Kyseessä on eräänlainen johdanto flamencoon, ja tarkoituksena on jatkossa laajentaa kurssia master-tutkinnoksi asti. Nyt haetaan kuitenkin ensin kokemuksia esimerkiksi siitä, kuinka paljon tällaiselle opiskelumetodille on kysyntää", kertoo professori Berlanga.

Huhtikuussa alkava online-kurssi on jaettu kuuteen aihealueeseen:

- Flamencon juuret kansanmusiikissa
- Flamencon rytmiikka
- Flamencolaulujen luokittelu
- Flamencockitaran harmoniat ja tekniikka
- Flamencontanssin historia ja elementit
- Flamencolyriikan teemat ja metriikka

Kurssin laajuus on 75 tuntia, ja sen verkossa oleva materiaali sisältää tekstejä, kirjallisuusviitteitä, linkkejä nettisivuille sekä kymmeniä videoita ääninäytteitä. Opiskelija tekee annetut tehtävät määräaikoihin mennessä ja saa niistä arvioinnin. Työskentelyyn kuluu 1–2 tuntia päivässä. Oppimisympäristönä toimii Suomessakin laajassa käytössä oleva WebCT-alusta. Kurssin hinta on 450 euroa, ja se on tarkoitettu flamencon ammattilaisille ja harrastajille sekä musiikin opettajille ja opiskelijoille. Materiaalin kääntäminen englanniksi on meneillään, muttei ole varmaa, valmistuuko se vielä tänä keväänä. Seuraava kurssi alkaa syksyllä.

Kurssin ja opiskelumetodin esittely löytyy osoitteesta <http://cevug.ugr.es> ja sieltä tarkemmin kohdasta 'Cursos Online'

Berlangan artikkeleita on Granadan yliopiston sivuilla osoitteessa www.ugr.es/~berlanga/.

...Kengän kannat koo koo koo - flamencopohdintaa pohjoisen vasta-alkajan vinkkelistä

Juha ja Anne, kiitos että kirjoititte tuon kirjeen. Vaikka ensimmäisen lukukerran jälkeen olinkin sitä mieltä, että mitä nuo nyt sieltä etelästä räyhäävät, tulisivat tänne tekemään lähetystyötä. Keskusteltuani ihmisten kanssa aiheesta palasin tekstiin ja totesin, että laajempi flamenco-ontologinen keskustelu voisi olla vaihteeksi ihan virkistävää.

Olen pohtinut samoja asioita täältä käsin. Saako Suomessa pokkana vetää roolinsa, täytyykö tanssiteoksessa olla juoni tai filosofinen sanoma, eikö pelkkä tanssi- ja musiikkidramaturgia riitä, miksei kukaan täällä opeta "perinteistä" flamenco? Mitä on perinteinen flamenco? Tai oikeastaan – mitä on flamenco?

Tunnetta satamäärin flamenco-taiteilijoita, edesmenneitä ja eläviä, ja voimme luokitella heidät perinteisiin ja vähemmän perinteisiin. Kuitenkin flamenco on ollut olemassa jo ennen heitä, se on muovautunut nimettömien ihmisten henkisestä perimästä. Aikana, jolloin tabloista ja tanssisaleista ei edes uneksittu. Kenties niitä ei edes kaivattu. Olen samaa mieltä siinä, että vanhojen mestarien jättämään perintöön on ilman muuta tärkeää perehtyä. Mutta yhtä tärkeää on pitää mielessä, että flamenco on ensisijaisesti ollut jotain muuta kuin taidemuoto. Laulutyli, elämäntapa, henkireikä, musiikkilaji, terapiamuoto... Tapa olla yhdessä, kertoa tuntemuksistaan – niin kärsimyksistä kuin rakkauden hurmios-takin – tapa viihtyä harmaan arjen keskellä.

En tiedä, kaipaatteko muutosta pelkästään jo vakiintuneisiin suomalaisiin flamencokerrostumiin kuten tanssitunteihin ja -teoksiin vai kaipaaisitteko kenties jopa juergoja. Oli miten oli, jotta "oikea" flamen-

cokulttuuri levittäytyisi tänne asti, ei pelkkä tanssijoiden panos riitä. Tarvitsemme muusikoita! Soittoa, laulua! Ja sitä kautta tilaisuuksia ihmisten nähdä ja kuulla flamenco enemmän ja tottua siihen ajatukseen, että buleriaan voi hypätä mukaan ihan yks kaks. Jos se flamencopurismikin sitten hieman hellittäisi. Me pelkäämme heittäytyä leikkiin, koska olemme kasvaneet ajattelemaan, että flamencolla ei leikitä.

Näen jo sieluni silmin hämärän suomikapakan täyttyvän leikkimielisistä flamencoista: kukaan ei arvostele, jos tanssiin uskaltanut on hetken aikaa vähän pihalla. Jos joku repeää kesken patitan, kaikilla on hauskaa ja taas jatketaan. Laulaja innostuu laulamaan buleria suomalaisen kansanlaulun sanoin, kun ei muutakaan mieleen juolahda. Yksi kolmesta kitaristista katsoo hetken hölmistyneenä ja pistää sitten tanssiksi. Sitten hyppääkin jo seuraava laulaja kehiin...

Kuulostaako aivan kahelilta? Kenties pyhäinhäväistyksestä? Onko suomalaisilla oikeus moiseen toimintaan vai vesittäisikö se flamencon perinteen? Salonkikelpoista flamenco tällä metodilla tuskin syntyisi kovin pian, mutta se voisi pidemmällä aikavälillä vaikuttaa elävöittävästi suomalaisen flamencoskeneen. Tällaista toimintaa on kuitenkin mahdotonta saada aikaiseksi, jos yksikään konkari ei ole siitä kiinnostunut.

Peräänkuulutatte ilmaisua toden, että tekniikka on edellytys ilmaisulle. Kuitenkin sekä ilmaisulle että tanssitekniikan syvälliselle sisäistämiseksi niin, että sitä voi käyttää muuhunkin kuin ulkoa opeteltujen koreografioiden toistamiseen, on yhteinen edellytys nimeltä rentous. Halu, pyrkimys olla itsessään ja musiikissa niin, että antaa kehollaan

oikeuden reagoida musiikkiin miten hyvänsä, vaikka se sitten välillä näyttäisikin hassulta.

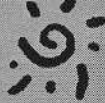
Silmiä voi toki opetella siristämään ja rintakehän röyhistämällä voi ilmaista, mutta apinoimisen lomassa olisi ainakin taiteellisen kehityksen kannalta suotavaa pitää aistit auki myös sisäänpäin ja kuulostella itseään. Millainen persoona minä olen? Mitä minusta irtoaa luonnostaan, millainen ilmaisu minusta tuntuu oikealta? Vaikkei tällainen prosessi aina johda perinteisyyteen, se johtaa ainakin aitouteen.

Suomi on Suomi ja Andalusia on Andalusia. Jälkimmäinen tulee varmasti aina olemaan se kehto, missä flamenco säilyy lähimpänä alkupe- räistä, ja hyvä niin. Tulkoon siitä traditiosta paluumuuttajien mukana Suomeen niin paljon kuin suinkin, ja antakaamme sille arvo. Kannattaa kuitenkin tiedostaa, että myös Andalusian mustalaisilla voi olla hyvin eriäviä mielipiteitä siitä, mikä on flamenco ja mikä ei. Siksi oppilaan on hyvä suhtautua kriittisesti vastaan- ottamaansa informaatioon, jos vaikkapa suomalainen opettaja neuvoa, missä kohtaa compásta olé kuuluu huutaa.

Flamenco on levinnyt, ensin ympäri Espanjaa ja sitten muualle maailmaan. Yhteiskunnallinen ja musiikillinen globalisaatio ovat johtaneet siihen, että flamenco-termin alta löytyy toinen toistaan kokeellisempia esityksiä. Vaikka minunkin moderniustoleranssilla on rajansa, mielestäni on kunniakkaampaa kääntää maalille selkensä kuin potkia palloa hampaat irvessä maaliin, kunnes jonain päivänä ymmärtää, ettei kyseessä ole urheilulaji.

Taija Tyrväinen

Sormet sanoo soo soo soo?

Kiitokset pohdinnoistasi ja kommenteistasi, Taija. Toivottavasti et ole ollut ainoa, jonka mielenrauhaa viestimme on häirinnyt.

Ihan ensiksi haluamme varmuuden vuoksi painottaa, että kirjeemme ei ollut puheenvuoro perinteisen flamencon puolesta nykyflamenco vastaan. Kukaanhan ei voi sanoa, että näin tai noin ei voi liikkua tai että tällaisia tai tuollaisia teoksia ei voi tehdä. Sitä paitsi nykyflamenco on hienoa – tosin sillä varauksella, että kovin usein 'nykyflamenco' tarkoittaa sitä, että tanssin osuus esityksestä vähenee dramaattisesti korvautuakseen esimerkiksi hiekan kaatamisella kengästä, mikä harvoin koskettaa katsojaa yhtä paljon, kuin jos senkin ajan olisi käyttänyt ihan vain tavalliseen hyvään flamencoon.

Ennen kaikkea yritimme esittää puheenvuoron – ellei suorastaan hätähuudon – sen puolesta, että lajin pariin tulevat harrastajat saisivat varmasti tuntuman ja taidot perinteiseen flamencoon. Sillä useimmitenhan nimenomaan se kai on syy, miksi tunneille alun perin tullaan?

Tähän asti kaikki hyvin. Sitten tarvitsisi enää tarttua toroa sarvista ja yrittää lopultakin määritellä, mitä on se paljon puhuttu perinteinen flamencotanssi. Koska jokainen taitelija tanssii omalla tyylillään, perinteisyyden asteen määrittely ei onnistu ulkoisesti tanssia tarkkailemalla. On kerta kaikkiaan mahdotonta rajata mitä liikkeitä "saa" tai "ei saa" tehdä. Mieli tekisi jopa väittää, että tyyllillä ei ole määrittelyn kannalta mitään merkitystä.

Sen sijaan oman käsityksemme mukaisessa perinteisessä flamencossa on yksi helposti tunnistettava piirre: tanssin tiivis yhteys musiikin rakenteeseen ja dynamiikkaan. Tästä kaksisuuntaisesta kommunikaatiosta muusikoiden kanssa syntyvät eri tyyllilajien ominaispiirteet, tanssin dynamiikan vaihtelut, jännitys ja sen purkautuminen, pysähdykset,

rematet, llamadat. Se on samalla sekä tausta että väline, jolle ja jolla tanssija maalaa oman ilmaisunsa. Perinteisen flamenco olisi siis tämän määritelmän mukaan se flamencon muoto, missä musiikki on yhtä tanssin kanssa ja tanssija kuin yksi muusikoista. Ok?

Ja siinä Taija olet aivan oikeassa todetessasi, että tähän muusikoiden ja tanssijoiden keskinäisen kommunikoinnin maailmaan voi tutustua vain elävien muusikoiden kanssa, joilla menee pasmat sekaisin väärään kohtaan tehdystä rematesta tai jotka intoutuvat erityiseen hurmioon nähdessään tanssijan heittävän ison vaihteen päälle. Sen parempaa koulua ei ole – mutta tämä kommunikointi edellyttää, että kaikki tuntevat saman kielen.

Juergoissahan voi hassutella mielin määrin, mutta monen meistä mieli lienee rakennettu sillä tavalla, että ennen pitkää syntyy halu osata oikeasti, tehdä samalla tavalla kuin "ne" siellä Espanjassa. Flamenco-mainen hassuttelu ei itsestään muutu flamencoksi vain toistamalla sitä riittävän monta kertaa. Se voi kyllä olla terapeutista ja hauskaa, ja ennen pitkää siitä voi kenties vaikka syntyä kokonaan uusi tanssilaji, vrt. suomalainen ja argentiinalainen tango. Mutta jos uuden tanssilajin luomisen sijaan opettelee flamencon sanaston ja kieliopin, osaamiaan asioita voikin käyttää esimerkiksi hassutteluun sellaisten ystävien kanssa, jotka ymmärtävät tätä samaa kieltä. Tällaisiin ystäviin voi törmätä paitsi täällä Espanjassa, myös Japanissa, Puolassa, Argentiinassa, Columbiasa tai Ruotsissa. Niin, ja toivottavasti yhä useammin myös Suomessa.

Oulun festivaaleillakin helmikuussa esiintyneet Victor Castro David Sorroche ja Jorge Sánchez Upsetter-klubilla

Muutama sana aitoudesta

Tähän väliin sivukommentti suomalaisten yleensä arvostaman ja Tajankin mainitseman "aitouden" absoluuttiseen hyvyyteen. Täkäläisiä tablaoiden artisteja nimittäin toisinaan moititaan siirä, että raskaan ja monotonisen työn raskaus paistaa läpi naamasta ja koko olemuksesta – eli tällöin he ovat "aitoja". Kaikkein aidoin flamencotanssija olisi tietysti esimerkiksi grönlantilainen inuitti, joka ei ole koskaan kuullutkaan flamencosta, sillä silloin mitkään perinteet tai mallit eivät olisi kahlitsemassa sisältä kumpuavaa ilmaisua.

Itse katsomme mieluummin sellaisia esiintyjiä, jotka tietävät mitä tekevät ja vielä sen lisäksi pyrkivät ilmaisemaan olemuksellaan jotain tunnetta, vaikka päässä pyörisivätkin ihan muut ajatukset. Toisin sanoen artisteja, jotka teeskentelevät, näyttelivät, vetävät roolia, menevät täysillä mukaan, leikkivät. Ihan sama, miten sen saavat aikaan, kunhan yrittävät välittää katsojalle jotain ei-arkista. Silloin on kyse toisenlaisesta aitoudesta, joka ei pyöri vain omien tuntemusten ympärillä: aidosta halusta tarjota katsojalle merkittävä elämys.

Viime kirjoituksessamme yritim-

me tarjota sellaista näkemystä, että tätä aidon tai epäaidon ilmaisuuden ongelmaa voisi lähestyä myös puhtaasti tekniikkakysymyksenä, jolloin pelkkä suorittaminenkin saadaan näyttämään joltain muulta yksinkertaisesti koko kehon lihaksia monipuolisemmin käyttämällä. Itse asiassa silloin saattaa jopa käydä niin, että yllättävä kokonaiskehollinen tanssin vapauttajana, jolloin ilmaisu tuleekin näin kiertotietä synnytytyksi. Tunnetustihan ihminen on hassu psykofyysinen otus.

La Chumbera - maailman hienoin esiintymispaikka? Lavalla Juan "Habichuela" Nieto, taustalla tarunhohtoinen Alhambra.

Osaamisen ylistys

Taiteellinen ilmaisu perustuu eri lähtökohtiin kuin taiteen opettaminen, joten selvyiden vuoksi tässä keskustelussa ne kannattaa varmaan erottaa toisistaan. Siksi toistamme edellisen kirjeemme haasteen suomalaiselle flamencon opetukselle: miten taata harrastajille perinteisen flamencon perustaidot, musiikin, tyylien ja tekniikoiden tuntemus? Onko sitä varten pakko aina lähteä Espanjaan? Millä ilveellä flamencon harrastajien – tanssijoiden, soittajien, laulajien – yhteiselo ja opetus voitaisiin saada sellaiseksi, että se antaisi valmiudet niihin kaikkiin asioihin, joita Taija Tyrväinenkin kaipasi: hassutteluun, musiikkiin reagoimiseen, viihtymiseen ja tunteiden välittämiseen flamencon kautta? Niin muuten todellakin: jopa niitä aitoja tunteita on helpompi välittää, jos hallussa on riittävästi käytännöllistä ja teoreettista osaamista. Eikä suoraan sanottuna ole mitään väliä, miten sen osaami-

sen hankkii: konservatoriossa opiskellessa, kaavamaisesti apinoimalla, hampaat irvessä vai leikkimielellä. (Apinointi muuten, sehän on yhtä kuin jäljittely, ja se on nimenomaan tapa, jolla flamencon kaltaiset perinteet ovat kulkeutuneet sukupolvelta toiselle meidänkin iloksemme.) Tärkeintä on ainakin yrittää osata, koska vaihtoehtoja osaamiselle ei ole.

Tai menkääpä vaihtoehtoisesti "kuulostelemaan itseänne" jereziläiseen flamencojuergaan tietämättä, mihin kohtaan llamada tehdään ja milloin lattialta pitää poistua.

Osaamisen tärkeys selviää nopeasti. On yksinkertaisesti flamencon sekä sen piirissä olevien ihmisten kunnioittamista opetella yhteinen kieli, vaikka sen käyttö alussa tuntuisi kuinka kankealta tai epäaidolta, kuten usein uutta kieltä opetellessa käy. Siitähän ei ole kyse, että flamencon kieli pitäisi osata täydellisesti, jos se nyt ylipäättään on edes mahdollista. Sen sijaan oppimista voi haluta tai olla haluamatta.

Tällainen osaaminen koskee siis flamencon piirteiden ja rakenteiden tuntemista, samoin kuin kirjailija hallitsee oman kielensä keinot ja sanojen vivahteet. Entä mitä osaa graafikko, joka tuntee hapon vaikutukset kuparilevyllä sekuntien tarkkuudella? Hän osaa käyttämänsä tekniikan. Tai miksi ihastelemme espanjalaista opettajaa hänen näyttäessään vaikka vain yhtä pientä liikettä? Ei ole kysymys ilmaisusta, ei espanjalaisuudesta, ei tummista silmistä eikä mustalaisten kurjista kohtaloista, vaan tekniikasta. Tekniikasta syntyy tyyli, ja tyylien erot syntyvät tekniikoiden eroista. Tekninen osaaminen tarkoittaa sitä, että saman liikkeen, saman melismaattisen laulumelodian, saman kitara-arpeggiokuvion hallitsee lihasten ja hermojen tasolla niin hyvin, että sen pystyy halutesaan toistamaan täsmälleen samanalaisena. Vasta tämä mahdollistaa sen, että voi luoda osaamisestaan jotain

uutta ja yllättävää muutoinkin kuin vahingossa: muuttaa liikkeen suuntaa, poiketa melodiasta, rytmittää arpeggion nuotit toisella tavalla. Vahingossakin nimittäin syntyy suuria keksintöjä, mutta jotta onnellisen vahingon voi toistaa samanalaisena, tarvitaan taas tekniikkaa. Sana 'tekniikka' ei muuten tässä yhteydessä tarkoita kaunista tai oikeaoppista tai monimutkaista tekniikkaa, vaan mitä tahansa tekniikkaa, joka on niin hyvin sisäistetty, että se on muuttunut persoonallisuuden jatkeeksi. Se on todellista, konkreettista osaamista, jota ei voi korvata millään epämääräisellä fiilistelyllä. Tai no, joku pienenä flamencopataa pudonnut ihmelapsi varmaan voi, mutta meidän pohjoisen asukit on tuomittu kulkemaan kivisempää tietä. Vai onko ihmelapsia ja luonnonlahjakkuuksia edes olemassa? Miksi Paco de Lucía treenasi tuntikausia päivässä, jos hän kerran on nero?

Loppusanat

Mitä menetän, jos opettelen uuden kielen? Vastaus: en mitään – sen sijaan minulle avautuu aivan uusi, kiehtova maailma. Oppiminen ei edes estä minua luomasta omia maailmoja, joissa pätevät omat säännöt, jos niin haluan. Mutta flamencon maailmassa matkustaessa kieli on flamencon kieli, ja koska yksinpuhele on pitkän päälle tylsää, kannattaa lähteä matkalle muiden tanssijoiden, soittajien ja laulajien kanssa.

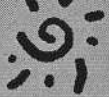
Edelleen suomalaisen flamencon, flamencoharrastajan ja flamencokeskustelun puolesta,

Anne ja Juha Leino

PS. Vilpittömät pahoittelut siitä, että emme osaa kirjoittaa tiiviimmin. Tekstin lyhentämiseksi ja myös argumenttien selkeyttämiseksi yritimme tosin poistaa kaikki 'ehkä', 'tavallaan' ja 'yleensä'-sanat, mikä ei tarkoita sitä, ettei harmaitakin sävyjä olisi olemassa.

Kirjoittajat ovat opiskelleet flamencoa Espanjassa kohta kaksi vuotta, eivätkä vielä ole päässeet kovin pitkälle.

Avoimen kirjeen antamia ajatuksia

Kiitokset Annelle ja Juhalle juurihoitajista; on aina tervehdyttävää kuulla haastavia kysymyksiä, jotka saavat katsomaan tuttuja asioita uudesta näkökulmasta. En ehkä saa aikaan toivotun räväkkää vastausta, koska monista kirjeen sisältämisestä argumenteista on vaikea olla eri mieltä.

Flamencossa pyrkimys perusasioiden ja -tekniikan omaksumiseen ja riittävään hallintaan on kai niin itsessään selvää, että siitä tuskin voidaan kiistellä (kuten ei siitäkään faktasta, että kaikki Suomen flamencotanssin ammattilaiset ovat hakeneet oppia Espanjasta ja espanjalaisilta opettajilta).

Ja toden totta: myönnettäköön, ettei konservatiivisuus historian ja perinteiden suhteen ole ollut maassamme kovin trendikästä. Katsaus menneeseen voisi olla aika ajoin paikallaan – ja saisimmeko aikaan edes yhden ”Homenajen” suomalaisen flamencon pioneereille heidän yhä eläessään? Ehkä juuri lyhyen flamencotraditiomme historiasta – vaikkakin monen asian summana – saattaa löytyä vastauksia avoimen kirjeen kysymyksiin.

Flamencon maailmanmestari?

Arvioidessamme kykyjämme ja taitojemme tasoa me suomalaiset ajaudumme usein kahteen äärilähtöön: olemme häpeään saakka ylikriittisiä, nöyriä ja vaatimattomia tai estottoman naivisti alan ehdottomia huippuja, edelläkävijöitä ja maailmanvalloittavia neroja. Totuus lienee jossain välimaastossa ja on hyvin riippuvainen siitä, mitä arvoja ja ominaisuuksia pidetään tärkeinä.

Kun puhumme suomalaisen flamencon tasosta tai kvaliteetista, mihin vertaamme? Meillä flamenco on tehty noin puoli vuosisataa ja aivan erilaisista lähtökohdista kuin Espanjassa. Ei reilua. Vai olisiko mittatilkuna jokin naapurimaa? No siinä tapauksessa voi todeta, että asiat ovat aika hyvin: täällä ahkeroidaan tosisaan, rima on korkealla, eikä alalla

ole tullut törmätyä huijareihin. Vai vertaammeko siihen, millaista taso oli Suomessa ennen?

Vertailla saa ja pitää, enkä kaipaa säälipisteitä, mutta suhteuttamista resursseihin, realiteetteihin ja taustaan kylläkin.

Aitoo ja oikeaa, putipuhdasta flamenco - mistä sitä saa, miten ja mihin hintaan?

Flamenco – ehtaa perussellaista – tanssittiin varsinkin ja nimenomaan pallohameessa 1980-luvun alkumärissä aloittaessani. Siis oikeaa ja aitoa flamenco. Flamencon autenttisuus (*auténtico*) ja puhtaus (*puro*) olivat sen laadun tae ja olemassaolon oikeutus. Rajanvetoa tehtiin väliin kiivaastikin: yhden mielestä Camarón lauloi huonosti ja lisäksi väärin, toisen mielestä flamencossa oli olemassa vain yksi oikea ”palo”, kolmas povasi flamencon kuolemaa sen modernisoituessa ja materiaalisen hyvinvoinnin lisääntyessä ja niin edelleen.

Suomalaiset opettajat, nuo harvat pioneerit, opettivat parhaan kykynsä mukaan espanjalaisilta oppimansa tanssit edelleen rupinauhoiksi kutsuttujen äänitteiden säestyksellä, vaikka olipa joskus kitaristikin. Oli selviö, että pyrimme täysillä ja täysin kriittikkä oppimaan – kopioimalla, matkimalla, lähes millä keinolla hyvänsä – perinteisen aidon espanjalaisen tyylin ja sen lisäksi retusoimaan itsemme standardin mukaiseksi. Kun blondina ei oikein voinut tanssia flamenco, hiukset saattoi värjätä, tai jos nimi oli esteenä, senkin voi aina muuttaa. Osaksi identiteettiä vakiintui ulkopuolisuus, koska suomalainen flamenca oli kummajainen sekä Suomessa että Espanjassa. Palata takaisin itseensä ja alkaa tanssia persoonallisesti otti aikansa. Kalliit olivat tanssien lunnat. Lomalla tehtävää Espanjan matkaa odotettiin ja tanssitunteja varten säästettiin ahkeroiden koko vuosi. Perillä Espanjassa suomalainen flamencoturisti törmäsi

usein epäluuloiseen ja epäuskoiseen opettajaan, jolle kelpasi raha mutta joka ei katsonut juurikaan aiheelliseksi jakaa tietotaitoaan. Lisäksi flamencossa hämmensi se seikka, että opettajat saattoivat antaa samasta asiasta keskenään täysin ristiriitaista tietoa. Apua – eikö tässä lajissa ole mitään selviä sääntöjä? Mikä on oikeaa flamenco? Ja tietenkään tuliaisina matkustanut flamenco ei koskaan ollut Suomeen saapuessaan yhtä freesiä ja aitoa kuin juurillaan.

Tahtoa, halua ja yritystä oli vaikka kuinka, mutta resurssien niukkuus ja andalusialaisen protektionismin yhdistyminen flamencomusiikin ja -kirjallisuuden lähes olemattomaan tarjontaan teki aidon flamencon opiskelun suomalaiselle hyvin haastavaksi.

Modernin suomalaisen suosin lähteillä

1980-luvun loppupuoli ja 1990-luku olivat flamencossa voimakasta avautumisen aikaa. Flamencon modernimmat virtaukset ja fuusioituminen vahvistuivat ja menekki ulkomailla kasvoi. Suomessakin harrastajien ja opettajien määrä moninkertaistui. Flamenco etabloitui osaksi kulttuurielämää yhdistyksien ja vuosittaisen festivaalien kautta. Yhdistykset ja festivaalit toivat espanjalaisia flamencon huippuja ja yhä enemmän modernin tyyliunnon edustajia esiintymään ja kurssittamaan.

Volyymien kasvusta huolimatta suomalaista flamencoelämää alusta asti vaivanneet puutteet kuten ohuus, kapeus ja tietynlainen yläkerroksisuus, eivät kadonneet. Espanjalaiset maahanmuuttajaflamencot loistivat edelleen muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta poissaolollaan. Yritykset pysyvään ja säännölliseen espanjalaiseen tanssinopetukseen kokivat kai kaikki konkurssin.

Ajankulun tai pelkän huvin vuoksi harrastettu yhteisöllinen laulun, kitaran ja tanssin vuorovaikutus, se ruohonjuuritaso, jäi yhä paljolti puuttumaan. Flamenco todentui

ennen kaikkea naisten kansoittamien tanssikoulujen oppilasnäytösten koreografioina ja yksittäisiä esityksiä varten harjoitettuna projekteina.

Muusikkojen harvalukuisuus suhteessa tanssijoiden määrään painotti ja usein pakotti äänitteiden käyttöön oppituntien ja esitysten säestyksenä. Äänitteitä käytettäessä moderni musiikki tuntuu enemmän perustellulta kuin perinteinen, joka tuntuu vaativan eläviä muusikoita tekijöikseen. Ja moderni musiikki ohjaa luontevasti myös tanssin tyyliä modernin suuntaan.

Onkin aivan totta, että suomalaiselle kulttuurille on aina ollut tyypillistä kokemus ulkopuolella tai välissä olosta ja identiteettimme rakentuu usein erilaisuuden, erottautumisen ja uuteen suuntautumisen avulla. Kolkalla on myös toinen puoli. Eikös suomalaisia pidetä ulkomailla usein ja ihan positiivisessa mielessä persoonallisina ja vähän hulluina oman tien kulkijoina – parhaimmillaan rohkeina, ennakkoluulottomina, omaperäisinä ja innovatiivisina? Missä muualla kuin Suomessa keksittäisiin tanssia flamencoä pyörätuolista käsin? Tulkinta, näkökulma ja usein aika ratkaisevat, onko kyseessä epäonnistunut sovellutus vai eteenpäin vievä uusi innovaatio.

Kansallisuudesta, temperamentista, ilmaisusta

Kansallisuudella on ja ei ole väliä. Se on paradoksi, jossa poikkeus vahvistaa säännön. Kansainvälistymisestä huolimatta se on yhä olemassa oleva ja vaikuttava tekijä. Se on kuitenkin vain yksi meitä rajaava, leimaava, yleistävä ja kahlitseva määre, jonka yksilö voi sitkeyden, voiman, rohkeuden tai lahjakkuuden avulla ylittää. Enkä näe pahana sitä, että kansallisuus heijastuu – jos luonnollisesti ja pakottomasti – siihen, mitä ihminen tekee, olkoon se sitten vaikka flamencoä.

Toivottavasti kukaan ei pidätydy flamencosta ”oikeanlaisen” temperamentin puuttuessa. Temperamentti on osittain periytyvä ja suhteellisen pysyvä ominaisuus. Kui-

tenkin tapa ilmaista temperamenttia on muuttuva, joten sitä kautta asuinpaikka ja ympäröivä kulttuuri heijastuvat välittömästi. Lisäksi jokaisella temperamenttityypillä on omat vahvuutensa, joilla kaikilla on kyllä kysyntää niin vaativassa lajissa kuin flamenco. Ja tosiaan: oletteko huomanneet, kuinka moni espanjalainen huipputanssija on kaikkea muuta kuin räiskyvä ja spontaani sangviinikko lavan ulkopuolella? Ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa temperamenttityyppiä. On vain ihmisiä, jotka haluavat tehdä flamencoä. Heistä syntyy tekijänsä näköistä flamencoä, jolle löytynee omat kannattajansa ja paikkansa universumissa.

Tuo ilmaisu onkin sitten hämähämpi juttu. Tanssijahan ilmaisee tanssinsa ja olemuksensa kautta. Se kattaa ulkoasun, liikkeen, koreografian, suhteen musiikkiin, muusikoihin ja yleisöön sekä tavan käyttää tilaa ja kehoa, joista kasvot ovat yksi elementti. Uskon, että se miten tanssijan ilmaisun milloinkin vastaanottaa ja kokee, on hyvin tilanne- ja henkilökohtaista. Se, mikä toiselle on vahvaa ilmaisua, voi olla toiselle maneerista ja falskia. Joku jää kylmäksi, ja toinen ihastuu pienieleiseen ja klisheistä vapaaseen tanssiin. Ja toisena päivänä voi olla toisin. Ilmaisemisen tekniikkaa ja keskeisimpiä standardeja voi oppia. Silti itse katson välillä mielelläni omakohtaista, persoonallista, yllättävää ja rajoja rikkovaa ilmaisua.

Fin de fiesta

2000-luvulla flamencotanssi on taitavampaa kuin koskaan ja olemme saaneet nähdä entistä korkeatasoisempia ja hiotumpia esityksiä. Kotikutoisuudesta ei ole enää tietoaakaan. En ihmettele, jos suomalaiset tanssinharrastajat ahmivat oppia ja tarjolla olevia tiiviskursseja haluten edistyä mahdollisimman nopeasti. Siinä kiireessä saattaa käydä niin – mihin kirjeessä viitattiin – etteivät syvät ”kerrokset” ja lihakset ehdi mukaan. Liikkeen elimellistä yhteyttä musiikkiin ja tunteisiin ei synny, kokonaisuus ja merkitys jäävät hämäräksi. Tällöin tanssi jää ke-

vyeksi ja pinnalliseksi, eikä saavuteta sitä, mitä flamenco parhaimmillaan on: enemmän kuin osiensa summa. Opettajan roolia ja vastuuta tilanteesta on hyvä ja aiheellista pohtia.

Kaiken kaikkiaan lähtökohdat ovat kuitenkin nyt aivan toiset: taidot, tietous ja ymmärrys flamencosta ovat Suomessa kasvaneet huimasti 20 vuodessa. Erityisen ilahduttavia ovat parantuneet opiskelumahdollisuudet sekä Suomessa että Espanjassa ja musiikin, erityisesti laulun harrastuksen kasvu. Ja toivoo jos saa, kaipaisin ”huippuesitysten” lisäksi ihan tavallisen kelpoja perusflamencoesityksiä, pitkästä aikaa vaikka koko suvun voimalla, että olisi erikäisiä ja kokoisia ja vähän joka lähtöön perspektiiviä avartamaan ja mallioppia antamaan. Vielä kun Espanjasta rantautuisi lisää flamencoja tänne asti, niin ehkä ruoho jo alkaisi vihertää.

Usein kehitys kulkee laitojen kautta, eikä mikään ole niin varmaa kuin muutos. Ja niin ikaikaiselta kuin flamenco toisaalta tuntuukin, se elää ihmisissä ja ajassa. Hyvä niin, se on elävän kulttuurin merkki. Modernien painotusten jälkeen kiinnostus perinteistä flamencoä kohtaan on taas viriämässä.

Siitä myös Annen ja Juhan kirje oli hyvä esimerkki. Tunnustan itseni –yllätyksekseni – viime aikoina ikävoineeni pallohameita. Toivottavasti kiinnostus ja nostalgian aalto syventävät sivistystä ja rikastuttavat suomalaisen flamencon kenttää eivätkä kavenna tyyli-ilajien kirjoa, joka tässä monomaassa kukkii ihmeen runsaana. Perinteellinen ja kokeileva voivat elää rinnakkain ilman, että kumpikaan on toiselta pois.

”Mutta miten voitaisiin taata harrastajille ’aidon’ espanjalaisen flamencon’ perustaidot”, kuului kysymys. Niin kauan, kun niitä ei ole kanonisoitu (ja varustettu EU:n sertifikaatilla), ei mitenkään. Siihen asti pitänee luottaa harrastajien kykyyn hakeutua ammattitaitoisten opettajien opetukseen.

Jo keväisin retroterveisin

Hannele Tuomipuu

Israel Galván Tukholmassa

Viime Letrassa kerrottiin Israel Galvánin vierailusta Tukholmassa ja La Edad de Oro -teoksesta. Vierailun yhteydessä Israel piti myös kaksipäiväisen tanssikurssin Tukholman Danshögskolanissa 24.-25.9.2006. Kurssi oli suunnattu ammattilaisille ja muille edistyneille, ja ohjelmassa oli tonää sekä buleriasta.

Tonán vapaaseen rytmiin jokainen sai soveltaa kurssin antia omaan tahtiinsa improvisoiden: kukin tanssija teki koreografiapätkää eri tempossa ja käytti liikesarjoja haluamassaan järjestyksessä. Uusia koputuksia ja markkeerauksia tuli rivakkaan tahtiin, ja osa koputuksista tuntui vaikeilta sisäistää, mutta pääasia oli, että sain imeä jotain Galvánin ilmapiiristä ja tyylistä ja ammentaa uusia ajatuksia ja sykähdyksiä tanssilleni. Galván painottikin, että "on tärkeätä tanssia tanssin vuoksi eikä koputusten vuoksi. Ei riitä, että tekee koputukset oikein, vaan niiden lisäksi on elettävä niitten välissä oleva liike kokonaisuutena. Tanssin pitää tuntua eikä vain näyttää."

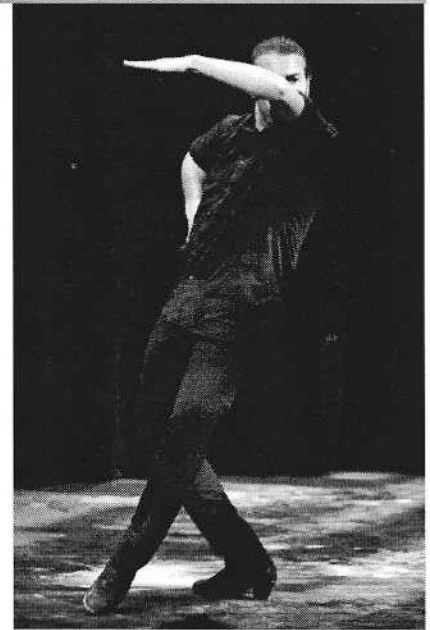
Kahdessa päivässä sain kurssilta paitsi uutta tanssimateriaalia, myös paljon näyttöä sille, miten suuresti flamenco antaa tilaa luovuudelle tehdä perinteiset markkeeraukset ja koputuk-

set aivan oman näköisiksi, jos mielikuvitusta riittää.

Pedagogina Galván näytti todellisesti kyntensä: hän otti oppilaisiin luonnollisesti kontaktia. Galván osasi korjata virheitä ja sai luotua kurssille lähes kodinomaisen ilmapiirin, mikä on mielestäni mahtava osoitus tilanteesta, ottaen huomioon hänen statuksensa flamencoartistien joukossa. Kertaakaan ei tuntunut, että pitäisi hirveästi hävetä tekemäänsä virhettä, kun kerran Israel Galván on näkemässä. Hassulta tuntui kuitenkin, että kaikki teknisesti loogisimmat ja vähemmän treenitunteja taakseen vaativat koputukset käytiin alussa läpi aina moneen kertaan hyvin hitaasti, mutta kaikki vaativat ja itselleni monet ohikin menneet koputukset tehtiin heti oikeaan tempoon.

Israel Galvánin omaleimainen tyyli ja kurssin kannustava ilmapiiri antoi pontta tehdä uutta flamencotanssia omalla tavallani perinteitä suuresti kunnioittaen. On tunnettava itsensä fyysisesti sekä henkisesti ja tiedettävä, että haluaa olla tanssissansa minä eikä sadas vasemmalta.

Anette Åkerlund

Israel Galván

Manuel Liñán

Maria Serrano

Kesä täynnä flamenco

...Kuopiossa...

Flamenco näkyy jälleen Kuopio tanssii ja soi -festivaalin ohjelmistossa. Espanjalaiseksi tähtivieraksi on saatu nuori tanssija-koreografi Manuel Liñán, joka pitää festivaalilla tanssikurssit jatkotasolle ja ammattilaisille sekä esittää muusikkoryhmänsä kanssa sooloteoksensa "Voz en grito" ja "Madame Soledad". Viimeksimainitulla teoksella hän ylsi palkintosijoille vuoden 2004 Madridin Certamen de Danza Española y Flamenco -kilpailussa voittaen sekä soolokoreografia- että vuoden tulokas-palkinnon. Liñán on vierailut Suomessa aikaisemmin sekä Rafaela Carrascon että Falon kanssa.

Kuopio tanssii ja soi -festivaalin teemana on tänä vuonna kohtaamisia ja dialogin luomista, ja sopivasti sen hengessä samassa illassa Liñánin kanssa nähdään Compañía Kaari Martinin palkittu teos "Kerro minulle sade" live-musiikin kera. Martin pitää myös tanssikurssit keskitasolle.

-> www.kuopiodancefestival.fi

...Sysmässä...

Sysmän Suvisoiton ohjelmistoon suunnitellaan flamencokonferenssia. Seuraa ilmoittelua!

-> www.sysmansuvisoitto.com

...Kaustisella...

Vihdoin myös Kaustisen kansanmusiikkifestivaali avaa ovensa flamencolle. Kallion sisälle rakennetussa Kaustinen-salissa esiintyy kahtena iltana Maria Serranon flamenco-ryhmä. Serranon aikaisemmissa produktioissa flamenco on yhdistynyt niin tangoon kuin salsaan, jonka jotkut ehkä muistavat parin vuoden takaisesta April Jazz-vierailusta. Kaustisella nähdään tänä keväänä ensi-iltansa saanut uunituore Flamenco meets gypsy music -esitys, jossa Serranon yhteistyökumppanina on Unkarin kuuluisimpiin cimbalom-soittajiin kuuluva Kálmán Balogh.

-> www.kaustinen.net

...Jyväskylässä...

Legendaarinen flamencokitaristi Paco Peña saapuu ryhmineen Jyväskylän Kesä -festivaalille. Jo yli viidenkymmenen vuoden ajan Paco Peña on esiintynyt eri puolilla maailmaa soolokitaristina, tanssijoiden, laulajien, flamencokitaristien, muusikkoryhmien ja kuorojen kanssa. America's Guitar Magazine -lehden lukijat ovat äänestäneet Paco Peñan vuoden parhaaksi flamencokitaristiksi viitenä vuotena peräkkäin. Kyseessä on legendan ensimmäinen Suomen vierailu. Kymmenhenkinen ryhmä esittää teoksen A Compás! Tanssijoiden joukossa nähdään eturivin nimiä kuten Ángel Muñoz, Maria José Franco ja Ramón Martínez. Laulajien joukossa on mm. Helsingin tämän vuoden flamencofestivaalilla vierailleen Inmaculada Riveron.

-> www.jyvaskylankesa.fi

...Tampereella...

Tampereen Flamencoviikon ohjelma julkaistaan kevään aikana. Seuraa ilmoittelua!

-> www.tampereflamenco.com

14.4. Shamsina Show

Malmitalo klo 15 ja 19

Itämaisen ja bollywood-tanssin lisäksi flamenco ja flamencorientalia: Sanna Lehtinen oppilaineen sekä vier. Laura Lahe ja Elina Nissinen.

Lisätietoja: www.studioshamsina.fi

27.4. Ojos de Brujo

April Jazz-festivaalilla

"Bändi, joka on hiphop-sukupolvelle samaa kuin Gypsy Kings ja Santana heidän vanhemmilleen. Flamencon tulinen tenho saa laittamattomassa lavashowssa rinnalleen dj-ritinät, Kuuban kompit ja fuusiojazzin virtuoosisoolot."

Lisätietoja: www.apriljazz.fi

26.–27.5. Jyväskylän Flamencoyhdistyksen kevätnäytös

Naisen ääni, kor. Leena Järvinen ja Leena Mikkola

Lisätietoja: flamenco.ohoi.net

14.–20.6. Kuopio tanssii ja soi

14. ja 15.6.

Compañía Manuel Liñán: Voz en grito, Madame soledad

Compañía Kaari Martin: Cuéntame lluvia Livemusiikki. Musiikkikeskus klo 18.

Kurssit 16.–20.6.:

Jatkotaso klo 13–15, op. Manuel Liñán

Ammattilaitasto klo 11.30–12.30, op. Manuel Liñán

Keskitaso klo 16–17.30, op. Kaari Martin

Säestäjänä Ramón Maronier

Lisätietoja: www.kuopiodancefestival.com

5.7. Sysmän Suvisoitto

Oheisohjelmistossa flamencokonferenssi.

Lisätietoja: www.sysmansuvisoitto.com

10.–11.7. Kaustinen Folk Music Festival

Maria Serrano & Kálmán Balogh: Flamenco meets gipsy music

Lisätietoja: www.kaustinen.net

14.–15.7. Jyväskylän Kesä

Paco Peña Flamenco Dance Company: A Compás!

Esiintyjinä Ángel Muñoz, Maria José Franco, Ramón Martínez, Paco Peña, Paco Arriaga, Rafael Montilla, Miguel Ortega, Inmaculada Rivero, Nacho López, Charo Espino

Lisätietoja: www.jyvaskylankesa.fi

23.–29.7. Tampereen Flamencoviikko

Lisätietoja: www.tampereflamenco.com

Pohjoismaat:

22.–26.5. Underground Festival Tukholmassa

"Afrikkalaisen ja brasilialaisen tanssin, flamencon ja targon rajamailla"

Moderna Dansteatern, Tukholma

22.5.

"Disgusting does not mean undesirable", koreografia Paloma Madrid, musiikki Bernadotte ja Patrik Bonnet, tanssi Ylva Bengtsson, Pavel Kassius, Paloma Madrid, Maximo Martin

26.5.

"Toisaalla", koreografia ja tanssi Anu Silvennoinen, musiikki Ulla Silvennoinen

Improvisaatiota ja seminaari, Kaari ja Roni Martin

Danza Flamenca: "Suecia", kor. Ángel Rojas; "Facinadas", kor. Kaari Martin, tanssi Ann Sehlstedt, Anna Wettersjö, Åsa Danielsson, Tanja Tuurala

"Souvenirs", Belén Maya

Päätösjuhlallisuudet, esiintymässä mm. Tanja Tuurala ja Ángeles Gómez

Kursseja:

24.–25.5. Contemporary Flamenco, Ann Sehlstedt

26.5. Master Class, Belén Maya

24.5. Seminaari, Beata Alving

Lisätietoja: www.modernadansteatern.se

Espanja:

Flamenco viene del sur

10.4. Paco Serrano, El Pele, Edu Lozano

17.4. Arcángel

Teatro Central, Sevilla

11.4. Andrés Marín: El alba del ultimo día

18.4. Rancapino, May Fernández, El Junco

23.5. Gerardo Nuñez: Retrospectiva

Teatro Canovas, Málaga

16.4. Gerardo Nuñez: Retrospectiva

Teatro municipal José Tamayo, Granada

III encuentro flamenco de Barcelona

10.4. Montse Cortés, Eduardo Cortés

11.4. Fernando Terremoto, Chicuelo

12.4. Antonio Pitingo, Juan Habichuela

13.4. Jerónimo, Leo de Aurora

14.4. Gemma Caballero, Pedro Barragan

Espai Cultural Caja Madrid, Barcelona

Lisätietoja: www.obrasocialcajamadrid.es

Jueves flamencos de El Monte

12.4. Belén Maya

19.4. Tomatito

3.5. Maria José Franco: A contracorriente

17.5. Esperanza Fernández: Zahori

Sala Joaquín Turina, Sevilla

Lisätietoja: www.fundelmonte.es

20.–21.4. Ballet Flamenco de Andalucía: El romancero gitano

Koreografia Cristina Hoyos, musiikki Pedro Sierra

Gran Teatro de Córdoba

Flamenco Valladolidsissa

21.4. Flamencos con futuro: Pitingo, Guillermo Cano, Rocio Molina

26.–29.4. Compañía Antonio Gades: Bodas de sangre, Suite flamenco

10.5. Córdoba cantaora: El Pele, Gualberto, Niño de Pura, Julian Estrada

2.6. Jerez por bulerías: Gerardo Nuñez, Capullo de Jerez

Teatro Calderón, Valladolid

Lisätietoja: www.tcalderon.com

23.4.–12.5. XVIII Concurso nacional de arte flamenco

Gran Teatro de Córdoba

Lisätietoja: www.flamencocordoba.com

Flamenco en Lavapiés

25.4. Jesús Mendez, Curro de Jerez

30.5. Diego Rubichi, Curro de Jerez

27.6. Angel Vargas, Curro de Jerez

Sala el Juglar, Madrid

7.–26.5. Suma flamenca -festivaali Madridissa

8.5. Sara Baras, Teatro Albeniz

9.5. El Guíto: Bailaor de Madrid, Teatro Albeniz

10.5. Figuras jóvenes: Daniel Casares, Pitingo, La Moneta, Teatro Albeniz

11.5. Diego El Cigala, Teatro Albeniz

12.5. Arcángel: Ropavieja, Teatro Albeniz

17.5. Catalunya flamenca: Duquende, Chispa Negra, Teatro Albeniz

18.5. Cal, Son de la frontera, invitado: Martirio, Teatro Albeniz

19.5. Jorge Pardo, Carles Benavent, Tino di Geraldo, Teatro Albeniz

20.5. Gerardo Nuñez, Teatro Albeniz

11.5. Japón flamenco: Masnubu Takimoto "El cartero", Circulo de bellas artes

12.5. José Menese, Circulo de bellas artes

18.5. Dos guitarras, dos mundos: Jesús Rosario, Erik Steen, Circulo de bellas artes *

19.5. Victor Monge Serranito, Circulo de bellas artes

20.5. Capullo de Jerez, Daniel Casares, Circulo de bellas artes

11.5. José Menese, Centro Cultural Paco Rabal

7.5. "La musica de los espejos", José Maria Caballero Bonald – José Mercé. Auditorio Padre Soler (Léganes)

14.5. "La musica de los espejos", Felix Grande – Paco del Pozo. Auditorio Padre Soler, (Léganes)

21.5. "La musica de los espejos", José Maria Velazquez – Miguel Poveda. Auditorio Padre Soler, (Léganes)

12.5. El Pipa, Auditorio Montserrat Caballé (Arganda del Rey)
 12.5. Carmen Linares, Huerto de los Leones (Alcalá de Henares)
 18.5. José Mercé, Plaza Mayor (Chinchón)
 19.5. Enrique Morente, Teatro Pilar Bardem (Rivas Vaciamadrid)
 19.5. Chano Lobato, Ezequiel Benítez, Reales Jardines (Aranjuez)
 25.5. Estrella Morente, Reales Jardines (Aranjuez)
 Lisätietoja: www.sumaflamenca.com

22.6.–8.7. Festival Internacional de Música y Danza Granadassa

24.6. Càmarà Negra
 Ohjaus Manuel Liñán ja Olga Pericet, koreografia ja tanssi Olga Pericet, Manuel Liñán, Daniel Doña, Marco Flores, laulu El Picúo, Leo Treviño, kitara José Luis Montón, Fernando de la Rúa, Jesús Pimentel,
 Teatro Isabel La Católica klo 22.30

25.–26.6. El flamenco en cuatro estaciones
 Compañía El Flamenco Vive, käsikirjoitus, ohjaus ja koreografia Silvia Marín, lavastus David Bottos, valaistus José Luis Canales
 Teatro Municipal José Tamayo klo 19.30
 Flamenco lapsille, suositellaan yli 6 vuoden ikäisille.

27.6. Compañía Antonio Gades: Carmen
 Käsikirjoitus, koreografia ja valaistus Antonio Gades ja Carlos Saura

Jardines del Generalife klo 22.30

30.6. Gala de Flamenco

Tanssi Merche Esmeralda, Manolo Marín, Joaquín Grilo, Nani Paños, Fuensanta La Moneta, laulu Diana Navarro sekä David Lagos, Tamara Tañé, Carmen Grilo, kitara Alfredo Lagos, José Arenas, Dani de Morón, José Valencia, viulu Juan Pablo Zilienski, perkussiot Sergio Martínez

Jardines del Generalife klo 22.30

7.7. La francesa

Koreografia Israel Galván, tanssi Pastora Galván, musiikki ja kitara Pedro Sierra, kitara Miguel Iglesias, laulu David Lagos ja Juan José Amador

Teatro Isabel La Católica klo 22.30

Lisäksi runsaasti tasokkaita musiikki- ja tanssiesityksiä.

Lisätietoja: www.granadafestival.org

2.–14.7. Festival Internacional de la Guitarra Córdoba

Kurssit:

6.–14.7. Flamencokitara, op. Manolo Sanlúcar, José Antonio Rodríguez, Manolo Franco, Paco Serrano

2.–5.7. Laulunsäestys kitaralla, op. Manolo Franco

2.–6.7. Tanssi bata de colalla, op. Inmaculada Aguilar

9.–13.7. Flamencotanssi ja muun musiikin kitarat (klassinen, jazz ym.), op. Javier Latorre

2.–5.7. Flamencolaulun tekniikka, op. Calixto Sánchez

Lisätietoja: www.guitarracordoba.com

Muu Eurooppa:

Compañía de María Pagés

24.–29.4. Théâtre Chaillot, Pariisi, Ranska
 26.–27.6. Auditorio Alfredo Kraus, Santa Cruz de Tenerife
 29.6.–1.7. Teatro Cuya, Las Palmas de Gran Canaria
 2.–3.7. Lanzarote
 16.7. Lyon, Ranska
 Lisätietoja: www.mariapages.com

27.–28.4. Gerardo Nuñez, Institut du monde arabe, Pariisi, Ranska

Compañía de Mercedes Ruiz: Dibujos en el aire

11.5. Rabo theater, Hengelo, Hollanti
 14.5. Theater fabriek, Amsterdam, Hollanti
 17.5. Theater Caprera, Bloemendaal, Hollanti
 19.5. Arenberg schouwburg, Amberes, Belgia
 Lisätietoja: www.vivesco.nl

22.–26.5. Festival internacional de flamenco

Théâtre Tourny, Marseille, Ranska
 22.–23.5. Compañía de Antonio el Pipa
 25.5. Duquende
 26.5. Juan Carmona

Manuel Reyes

in

tanssikurssi elokuussa!

11.8. - 13.8.2007

Ilmoittautumiset toukokuun loppuun mennessä osoitteeseen kurssit@flamenco.fi

Tasot: keskitaso ja edistyneet
 Hinta: jäsenet 110 € / muut 125 €
www.flamenco.fi

flamenco

Helsingin Flamencoyhdistys ry
 Peña Flamenca de Helsinki

Elämme kiihkeän kuumottavia aikoja. Suomi eurooppalaistuu niin kovaa vauhtia ettei lumi meinaa maassa pysyä. Talvi on Helsingissä lyhentynyt reiluun kuukauteen, eivätkä lapsukaiset enää edes tunnista perinteisiä joutsikoita saati että osaisivat niillä jotain tehdä.

Oman osansa tähän kiihtyneeseen kehitykseen on ehdottomasti ollut flamencolla, joka sulattaa kansakuntaamme jähmettävää ikiroutaa pelottavalla vauhdilla. Tulisia rytmejä kuuluu ympäri Helsinkiä yhdestä jos toisestakin baarista. Uudenvuoden juhliissa Senaatintori lämmitettiin hevin ja flamencon pyhällä fiilillä. Niiden jälkijärjestyksistä saatiin nauttia tölöttimen ansiosta Sevelinjärven rannoilla asti.

Flamencofestivaalejakin Suomessa on jo toistakymmentä jos Kaustisen kansanmusiikkifestivaalit ja Miehikkälän pelimannipäivät otetaan huomioon. Eikä kekseliäisyydellä ole rajoja. Helmikuussa oululaiset nauttivat näppärästi porot ja ferian PoroFeriaksi! Olé

Oulu! Onko missään eläimessä enemmän flamenco-gitanoa kuin tuossa jääräpöisessä sarvipäässä? Eläinmaailmasta ammentavat helsinkiläisetkin: nykyflamencoon keskittyvä Flamingo vapauttaa suomalaiset vihdoinkin sanomaan flamencon niin kuin se pitääkin. Eikö flamenco ollutkin alun perin saanut nimensä (ja tyylin) tuolta pirtsakan näköiseltä räpistelijältä? Mitkään rajoitukset eivät enää estä estottomia suomalaisia. Jäämmekin odottamaan milloin Kuhmon Kamarimusiikki tai Nivalan herätysjuhlat ottavat flamencon teemakseen. Puhumattakaan Jääkiekon Karjala-turnauksesta tai Kalevan Kisoista, jotka voisivat piristää muuten niin tylsää ohjelmaansa flamencorytmein ja samalla ohjata valtaiset ihmisjoukot tyhjentyviin urheilukatsomoihin. Helsingin MM-kisat toimivat rohkeana edelläkävijänä marsittamalla Vicente Amigon landolansa kanssa keskelle rankkasadetta. Olé! Olé! siellä vaan, vinkkasi suomalainen

kisajärjestäjä Córdoban pojalle sadetakkinsa alta.

Viimeksi suhteita Espanjaan lämmiteltiin – ammattipiireissä – Helsingin Flamencofestivaalin puitteissa. Kulttuurivaihtoa hoidettiin intohimolla ja antaumuksella kuten asialleen omistautuneiden flamencoaficionadojen kuuluukin. Aitaa kaatui ja puunsäpäleitä lensi Helsingin peñan päätösbileissä. Cabeza onkin mielissään että suhdepoliittika Andalusiaan on näin hyvällä tolalla. Mulé!

Äsken mainituilla tapahtumilla voikin olla yhteytensä siihen selittämättömään seikkaan että Quinteto flamencon perjantaisella keikalla esitetty Buleria de diez huevos eli kymmenen munan buleria oli lauantain sessioissa enää Buleria de nueve huevos eli yhdeksän munan buleria! Missä ihmeessä ja minkä munaosvon suussa tuo puuttuva muna oli? Ettei se vaan ollut... Ehkei sittenkään. Asiasta jotain tietävät ilmoittautukoon viipymättä Cabeza de Vacalle!

Top5

-palstalla pureudumme letralaisten kuuntelutottumuksiin ja listaamme viimeaikojen suosikkiviisikon. Tällä kerralla meille avautui **Suvi "Pilates-pörröpää" Helin**.

"Lontoo, Stansted, 5.3.2007

Nykyään on aina niin kiire. Aika ei riitä. Asioita jää tekemättä. Juostaan tukkaputkella paikasta toiseen ja pysähtyä ei ehdi. Deadlinet venyvät ja paukkuvat. Toisinaan käy kuitenkin niin, että olosuhteiden pakosta ja ansiosta jäätkin pisteen A ja B väliin, odottamaan. Istumaan paikoilleen kun muutakaan ei voi. Outo tilanne saattaa aiheuttaa turhautumisen tunteita, kun ei voi tehdä mitään. Tai sitten tuo pakollinen pysähtyminen suo meille pitkään kaivatun tilaisuuden, luvan kanssa, vain olla rauhassa paikoillaan. Minulle koitti tuollainen tilaisuus jäädesäni Suomen ja Espanjan väliin. Lontoossa jatkolentoani odottaessa oli aikaa myös kirjoittaa lupaamani Top 5 -lista, hävyttömän myöhässä luvatusa eräpäivästä:

The Ark: We are the Ark

Oikeastaan tähän kuuluisivat Arkin kaikki 3 levyä. Kaikki ovat soineet soundtrackina elämän tärkeinä aikoina. "In lust we trust" -levy esimerkiksi raikasi kuulottimista, kun keräsin rohkeutta pyytää suutaripoikaa tiskiltä treffeille. Näiltä jatkilta uupuu häpy. Ja se siinä ehkä kolahtaa, asenne. Potkii perseelle uskaltamaan uskoa unelmiin, tekemään mitä sydän sanoo ja lopettamaan tuon alituisen pelkäämisen näyttää nololta muiden silmissä. Ja tuon ehdottoman vilpittömyyden ja palavan sydämen edessä minä ainakin annan kaiken muun anteeksi. Ja kun Ola Salo pikkumikroissaan, mustat siivet selässä silmät kirkkaina täydellä sydämellä laulaa "It takes a fool to remain sane, in this world covered up in shame", niin eihän sitä voi kuin hyppiä hiekalla ja laulaa mukana. Keikan jälkeisellä energialla ja valolla potkii pitkälle.

Tomatito: Aguadulce

Niin kuin se sininen auto tuulinen ranta, jolla maestro seikkailee levyn kansilehden kuvissa. Kaunis, puhdas, selkeä, syvältä kumpuavaa väijäämätöntä luonnonvoimaa uhkuva. Ei mitään ylimääräistä säälää ja vippaskonsteja. Kuuntelemiskokemus on samalla puhdistava ja inspiroiva.

Mikko Alatalo: Mikon parhaat

Moni on varmasti jo saanut kuulla tästä perversiostani. Tarina on pitkä, juontaa juurensa lähemmäs kymmenen vuoden takaa hämäystä menneisyydestäni. Aluksi huumorin siivin ja räpylöin sukselin Mikon massiiviseen musiikkituotantoon, mutta lopulta yllätin itseni into piukalla hoilottamasta Miksan ikivihreitä. Etenkin syntymävuodeltani peräisin oleva "Rokkilaulaja"-levy saa sydämeni sykkimään ja lanteen vatkamaan. Kannattaa kokeilla etenkin pitkällä automatoilla. Mutta varo, mikkomania on tarttuvaa! Mikolla on muuten ollut myös Espanja-kautensa, sieltä ovat peräisin mm. biisit "Pequeña", "Maria te quiero" ja "Arriba Gonzales". Höystettynä espanjalaisella mieskuorolla ja kastanjetin läiskeellä – musiikkivideolla Mikko kokovalkoisissa Costa del Solin maisemissa, grrrr...!

Potito: Mia pa los restos

Voisinhan laittaa tähän listalla aiemminkin menestyneet iki-ihanat miguelpovedat ja maytemartinit, mutta kun tällä hetkellä he lepäävät koneellani ylikuunneltujen levyjen osastolla. Siispä, esiin nousee Potito, joka uskollisesti on kulkenut mukana koko flamencourani ajan. Olin vasta tovin tanssinut flamenco kun Anna Haaranen toi Espanjasta kuuluvaksi teini-ikäisen Potiton levyn. Koin heti välitöntä sielunkumpuusta! Joku toinen nuori täällä aikuisten maailmassa! Itse olin kolmetoista, kun aloitin, muut harrastajat tosi vanhoja, siis ainakin kaksikymmentävuotiaita. Jotenkin murrosikäiseltä vieläkin vaikuttava Potito hurmaa edelleen, ja levyillä ja keikalla uhkuu aurinko, lämpö ja välittömyys. Tämä levy on ehdoton suosikki, etenkin tuo nimibiisi ja "Hasta durmiendo la oigo" -alegrías.

Jippu: Salaisuuksia joita yksinäiset huutaa unissaan

Ei minun pitänyt tätä laittaa. Mutta kun tuo ensimmäinen laulu on niin kaunis. Ja kun täällä Lontoon kentän ihmisvilinässä, auringossa yksin istuessa, tätä kirjoittaessa, en voi lakata sitä kuuntelemasta. "Ehkä sitien koirien taivaassa en enää odota sulta rakkautta..." Niinpä.

Etsitään vanhoja räjähtäneitä batoja halvalla!

Yhteydenotot ckm@kolumbus.fi

Helsingin Flamencoyhdistyksen
omat internet-sivut löytyvät
osoitteesta

www.flamenco.fi

Ilmoitushinnat ja koot Letrassa

1/1-sivu 170 e	155 x 247 mm
½-sivu 85 e	155 x 120 mm
¼-sivu 42 e	155 x 60 mm
¼-sivu 42 e	74 x 120 mm
1/8-sivu 21 e	74 x 60 mm

PEÑAN SALIN VUOKRAUS

Helsingin Flamencoyhdistyksen salia voivat vuokrata opetus- ja harjoituskäyttöön muutkin kuin jäsenet. Salin osoite on Pohjoisesplanadi 2.

Hinnat:	Opetuskäyttöön	Harjoituskäyttöön
Jäsenille:	Pieni sali 9 €/h	Pieni sali 5 €/h
	Iso sali 14 €/h	Iso sali 8 €/h
Muille:	Pieni sali 13 €/h	Pieni sali 9 €/h
	Iso sali 20 €/h	Iso sali 13 €/h

Huom!

* Vuokra tulee maksaa koko varatulta vuokra-ajalta ennen vuokrauden alkamista.

* Esim. teosten harjoituksia varten myönnettyistä ilmaistunneista peritään siivousmaksu (pieni sali 1€, iso sali 2€)

* Salimaksut yhdistyksen tilille 206518-21707. Viite 2600.

* Varaukset maksetaan omatoimisesti eikä niistä lähetetä laskua.

Tiedustelut ja salivaraukset:

Auli Kaartinen
puhelin: 050 305 7392
s-posti: solea@jippii.fi

1. Merkitse varauskirjaan selvästi

- koko nimesi
- kellonaika
- onko varaus harjoitus- vai opetuskäyttöön

2. Merkitse yhteystietosi (nimi, puh.nro) kirjan takana olevaan listaan.

3. Peruutukset on tehtävä viimeistään 2 vrk ennen varattua aikaa, muutoin niistä peritään maksu. Soita tai laita tekstiviesti peruutuksesta Aura Ettalalle. Aura hoitaa peruutuksen merkitsemisen varauskirjaan. Omatoimisesti peruutuksia ei saa merkitä.

Seuraavan lehden deadline on 2.5.

Helsingin Flamencoyhdistys ry:n hallitus kevätkokoukseen 2007 asti.

Emilia Aho, puheenjohtaja
Merikatu 45 B 14
00150 Helsinki
040 716 3134 (yhd.puhelin)
050 522 6758
flamenco@flamenco.fi

Anne Virtanen, I varapuheenjohtaja
050 561 6586
annevirtanen@welho.com

Anne Lamberg-Laitinen, II varapuheenjohtaja, jäsenrekisterin ja taloudenhoitaja
Urkupillintie 7 H 78
00420 Helsinki
040 52 12 763
020 483 5911 (työ)
anne.lamberg@metso.com (työ)
anne.lamberg@24.fi (koti)

Auli Kaartinen
050 305 7392
solea@jippii.fi (koti)

Laura Viding, sihteeri
050 526 8947
laura.viding@kolumbus.fi

Sonja Vottonen, peñaemäntä
041 516 2677
sonja.vottonen@helsinki.fi

Samuli Työrinoja, kurssit ja musiikki
060 354 2543
samuli.tyorinoja@helsinki.fi
musiikki@flamenco.fi

Arja Haapakorpi, varajäsen, tiedotus
050 539 6711
tiedotus@flamenco.fi
arja.haapakorpi@kolumbus.fi

Aura Ettala, varajäsen
050 401 6144
aura.ettala@edu.hel.fi

Anukka Salo,
varajäsen, nettivastaava
050 363 4885
tiedotus@flamenco.fi
annukka.salo@helsinki.fi

Tove Djupsjöbacka,
Letran päätoimittaja
040 731 4304
tove.djupsjobacka@welho.com

Helsingin Flamencoyhdistys ry
Peña Flamenca de Helsinki
Pohjoisesplanadi 2
00130 Helsinki
p. 040 716 3134
www.flamenco.fi

Helsingin Flamencoyhdistys ry
Peña Flamenca de Helsinki
Pohjoisesplanadi 2, 00130 Helsinki

Saeta flamenca

Viendo Cristo que su muerte

La tenía tan cercana

Se echo la chaqueta al hombro

Y se fué pa Dos Hermanas

nähdessään kuolemansa

olevan jo niin lähellä

heitti Kristus takin harteilleensa

ja lähti kohti Dos Hermanasta

suom. Erika Alajärvi

